

קונטרס

ימי הפורים

מתוך הספר שער אפרים

לר' אפרימ'ל זצ"ל

ובסופו יבואו קצת שיחות

מלוקטות מתוך הספר

שיח שרפי קודש

זכרון עולם בהיכל ה'

לעדי עד יוחק בספר החסיד המופלא והמופלא במעשיו ומידותיו, הוא הגבר הקים עולה של הדפסת ספרי רבינו ומסד נפשו כל ימיו להשקות ולהרוות צמאונם של ישראל מאוצרותיו של רבינו הקדוש הנגמ"ח במחשבה דיבור ומעשה כתב הדפיס והפיץ אלפים ורבות ספרי קודש מתורת רביה"ק ותלמידיו

אברהם נחמן שמחה

הרה"ח רבי **זוויצהנדלד** זצ"ל

מייסד אגודת "משך הנחל" להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל
נלב"ע ביום כ"ד אדר ב' תשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה

נדפס בארץ ישראל על גיר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת ח"ו - Printed In E. israel

בתי כנסיות, ישיבות, ספריות, בתי כלא וכדו המעוניינים לקבל חינם את ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל יפנו במכתב בקשה בדואר לכתובת דלהלן:
כנור"כ ניתנת אפשרות להנציח בספרים שמות יקיריהם שהלכו לעולמם

דובר פרטים נא לפנות אגודת משך הנחל ת.ד. 5719 ירושלים 91056

טלפון 02-627-3120 פקס 02-626-2579

לתרומת קודש עבור הדפסת ספרי רבינו"ל ניתן להפקיד בבנק הדואר מס' חשבון 7-37621-4

©

copyright

שיח שרפי קודש - תש"פ

כל הזכויות שמורות הן על פי דין תורה והן להבדיל עפ"י החוק הבינלאומי, ואנו אוסרים בכל תוקף כל אופן של הדפסה, צילום והעתקה, תרגום, איסון במחשב, וכל כיוצא בלי רשות מפורשת בכתב מהמלכה"ד, ואין הספר נמכר אלא על מנת הנ"ל וכן שלא ייעשה בו שימוש שלא כדיון, ושארית ישראל לא יעשו עוולה

פרשת זכור

וכן היה באמת שעמדו על נפשם במסירות נפש לקיים מצות מחיית עמלק ימח שמו וזכרו, וזה היה על ידי קריאת פרשת זכור בשבת שלפניו שהיתה הקריאה לפני כל ישראל, להשריש בלבם שנאת עמלק שיסנאו אותו בתכלית השנאה ואיבה עד שימסרו נפשם על זה לקיים מצות מחיית עמלק ימח שמו. ועל ידי זה נקבע מאז בכל שנה ושנה גם אחר כך לקרות פרשת עמלק בשבת שלפני פורים. יהי רצון שנוכח במהרה לקיים מצות מחיית עמלק ימח שמו וזכרו.

הנה כתיב בהפטרה של פרשת זכור "לך והחרמת את החטאים את עמלק" וכו', יעיי"ש. הנה מבואר דעמלקים נקראו חטאים, ולפי זה יש לפרש הא דכתיב יתמו חטאים מן הארץ. הרצון, שעמלק ימחה מן העולם וממילא רשעים עוד אינם, כי הן הן החטאים המחטיאים כנ"ל.

(מט)

הנה יש לומר מה שקבעו חז"ל^א לקרות פרשת זכור בשבת קודם לפורים, אף שמצות זכור את אשר עשה לך עמלק נכתב בתורה סתמא בלי קביעת זמן, ואיתא^ב שמצוה לומר בכל יום זכירת מעשה עמלק. אך יש לומר דהנה באגרות השניים שצוה אחשוורוש על ישראל להקהל ולעמוד על נפשם להשמיד וכו', הצרים אותם וכו',^ג נראה מזה יען כי דבר המלך אין להשיב, ולא יכלו לבטל מכל וכל אגרות הראשונות, לזאת כתבו אחר כך על היהודים להקהל ולעמוד על נפשם, וכל דאלים גבר, לזאת עשו חכמינו ז"ל באותו הדור קודם הפורים, היינו בשבת קודם י"ג אדר שהיה הזמן של האגרות, לקרות זכירת מעשה עמלק, לזכור מעשיו הרעים ולקבוע בלב כל ישראל איבה ושנאה ותחרות לעם עמלק, ולצפות ולחכות לאבד שמו וזכרו מן העולם, כדי שאחר כך ביום י"ג בזמן האגרות, יעמדו על נפשם במסירת נפש,

א. מגילה כט. ב. שער הכוונות דרושי תפילת השחר דרוש א ג. אסתר ח, יא ד. תהלים קד, לה

פורים

כי הקרא סובל פירוש זה ופירוש זה, הללו והללו דברי אלוקים חיים, אך באופן שלא נילף מהקרא דין מדיני התורה כי על זה צריכין יתור קרא כידוע.

וזה הענין מה שאומרים "אין משיבין על הדרוש", יש לומר דהכוונה על הנ"ל, וזה יש לכוון שם אמר רבינא טבא פלפלי חריפתא ממלי צנא דקרי, הרצון, שהתנאים שלמדו דאסתר ברוח הקודש נאמרה מפשיטות גמור, כגון רבי אליעזר שלמד מויאמר המן בלבו, אף שלכאורה הוא פשיטות גמור גם שאר התנאים דשם, עם כל זה יש לסתור אחריהן, ושמואל שלמד מהדרוש שהוא על ידי פלפול משום הכי אין לפרוק אחריו אף שאיכא לכאורה פירכא כקושיית התוספות הנ"ל, והא מחמת שילפותא שלו הוא על ידי הדרש שהוא פילפלא חריפתא ואין משיבין על הדרוש ושלם הוא מפשיטות גמור כנ"ל. (יא)

רבי יהודה נשיאה שדר ליה לר' אושעיא אטמא דעגלא תילתא וגרבא דחמרא שלח ליה קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות וכו'.
ויש להבין מה בא ללמדנו בזה הא חזינן דקיים, אך יש לומר (לולי דמסתפינא לחדש דבר חדש), דאם שולחין לאדם גדול משלוח מנות צריך להיות דבר חשוב לו,

תניא רבי אליעזר אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר ויאמר המן בלבו וכו', אמר שמואל אי הואי התם וכו', דכתיב קיימו וקבלו קיימו למעלה מה שקבלו למטה^א, והקשו בתוספות שם לכולהו איכא פירכא לבר מדשמואל. וזה לשונו: וקשה דלשמואל נמי איכא פירכא דהא רבא גופיה הוא דאמר בפרק ר"ע שקבלו שנית בימי אחשורוש וכו', יעיי"ש.

ויש לומר אם באין אנו ללמוד מקרא דין באיסור והיתר או משאר דיני התורה אז איכא למיפרך, אם הקרא אתי למילתא אחריתי כמו שמצינו במסכת חגיגה (דף טו.) דבאו התנאים ללמוד מקרא על היתר נדרים, שפיר פרכינן דאיצטריך למילתא אחריתא^ב, אבל כאן דאין אנו לומדין שום דין מזה, רק אנו דורשין הקרא בדרך דרוש, דקיימו למעלה מה שקבלו למטה, אף שעל ידי זה יוצמח דין דאסתר ברוח הקודש נאמרה, אבל עיקר הדרש בא רק לדרשא, וממילא נשמע הנ"ל, ועל זה לא שייך להקשות הא איצטריך דקיימו מה שקבלו כבר, הא שפיר יש לדרוש התרי דרשות הנ"ל, גם בלי שיעור דרשות יש לדרוש על קרא באופן שלא יסתור חס ושלום דין תורה. הגע עצמך צדיק אחד אומר תורה על פסוק אחד, וצדיק אחד אומר תורה גם כן באופן אחר על אותו הקרא, ובודאי שניהם אמתים

א. מגילה ז. ב. אמר המעתיק: בכאן בא לתרץ קושיית התוספת בשבת פח. ובשבועות לט. דגבי היתר נדרים חשוב פירכא מאי דאיצטריך קרא למילתא אחריתא דשם אנו רוצין ללמוד דין היתר נדרים ועל זה צריכין יתור קרא אבל בכאן וכו' כנ"ל.

דכל משלוח מנות צריך להיות מנה להנשלח^ג, הגע עצמך אם שולחין לאדם גדול במעלה דבר המצוי לכל, האיך יקרא לו למנה, לזאת כאשר ראה ר' אושעיא שהיה גדול הדור, (כאשר מצינו במקום אחר במסכת בבא בתרא דף נט. ט.), שרבי יהודה נשיאה, שלח לו דברים חשובים מאד, אטמא דעיגלא תילתא וגרבא דחמרא, אז ראה שבכיוון שלח לו כזאת שיהיה נחשב לו למנה, לזאת שלח לו קיימת בנו רבינו, הרצון, "בנו" דייקא קיימת במשלוח מנות כזאת, מצות משלוח מנות, כי מנות הם אצלי.

ובזה יש ליישב דאיתא שם רבה שדר ליה למרי בר מר ביד אביי מלא טסקא וכו', אמר ליה אביי השתא אמר מרי אי חקלאה מלכא ליהוי דיקולא מצואריה לא נחית, וקשה היתכן דאביי דלמד אצל רבה וגידלו כידוע יאמר כן על רבו, אך להנ"ל יש ליישב, דאביי בא לתרצו מה ששלח למרי בר מר דברים המצויים לכל ואין זה נחשב לפני מרי למנה, אך מחמת שרבה היה מקודם עני^ה, היה חשובים לו מאד דברים הללו, ובכח תמימתו הקדושה סבר כי לכל אדם הם חשובים אף שעתה שנעשה ראש ראוי לו להבין שאין זה חשוב למנה, עם כל זה מחמת שהדרך אי חקלאה מלכא ליהוי

דיקולא מצואריה וכו', חושב עדיין לדברים חשובים כנ"ל. (יא)

הדר שלח איהו מלי טסקא דזנגבילא וכו', אמר אביי השתא אמר מר אנא שדרא ליה חוליא ואיהו שדר לי חורפא. [ולכאורה] מאי בעי בזה, אך יש לומר דהנה ראיתי בתשובת חתם סופר ז"ל על הא דאיתא (בגמרא שם) קם רבה שחטיה לרבי זירא היתכן זאת, יען כי איתא מאן דנולד במזל מאדים או טבחא או מוהלא, או אושיד דמא, ואמר רבה דהוא נולד במזל מאדים אמר ליה אביי מר נמי ענוש וקטיל, אם כן יען שמידתו בטבע היה כנ"ל, לכן כאשר איבסום שחטיה לר' זירא.

ועל פי דבריו הקדושים הנ"ל יש לומר שרבה ידע בסוד ה' ליראיו שמידתו של מרי בטבע רך וטוב, לזאת שדר ליה חוליא שזאת חשיב בעיני מרי, ומרי ידע ברבה שמידתו חורפא כנ"ל לזאת שדר ליה חורפא כנ"ל. (יא)

יש לומר^ח קצת, הא דקם רבה שחטה לר' זירא, דהנה איתא במסכת נדה (דף כג.) עד כאן הביאו רבי ירמיה לר' זירא לידי גיחוך ולא גחיק, ופירש רש"י ז"ל לידי גיחוך,

ג. אמר המעתיק: עיין בביאור הלכה סימן תרצה סעיף ד וז"ל: החיי אדם הוכיח מן הירושלמי דאם שולח לעשיר דבר פחות אינו יוצא בזה ידי משלוח מנות. וכן משמע בריטב"א לפי גירסא אחת שם בגמרא. אכן שאר פוסקים לא הזכירו דבר זה, ונכון לזוהר בזה לכתחילה. ד. עיי"ש תוס' דיבור המתחיל 'זהחוט המשולש לא במהרה ינתק'. ה. עיין מועט קטן כח. מגודל עניותו. ו. אמר המעתיק: על פי דבריו הקדושים יתיישב קושיא אחרת, דבשלמא רבה מחמת טעמא דאי חקלאה מלכא ליהוי וכו', בעד זה הדברים פשוטים חשובים אצלו, אבל מרי בר מר למה שלח לרבה דברים פשוטים, ומדוע לא שאל לו אביי מה ששולח לרבה דברים המצויים לכל, אך לפי הנ"ל נחא דאביי תירץ גם את מרי בר מר בזה שאמר השתא אמר מרי פירש"י יאמר מרי דזה יהיה תירוץ גם בשבילו מחמת הטעם אי חקלאה מלכא ליהוי, שאצל רבה הם דברים חשובים, ואם מרי היה שולח לרבה דברים יותר חשובים היה מראה בזה שמה שאצל רבה חשוב אין זה חשוב אצלו, והיה מחליש דעת רבה בזה, לכן שלח לו גם כן דברים פשוטים. ז. שבת קנו. ח. אמר המעתיק: יש לומר קצת ראייה לזה מה שפירש המהרש"א ז"ל על קם רבה ושחטיה לר' זירא דאגבריה חמרא וכפיייה לשתות יותר מדאי, וחלה ונטה למות והתפלל עליו ונתרפא וחיה ומצינו לשון חי מלשון רפואה.

שער

פורים

אפרים

תעג

ואסתר מחשבתן של ישראל, עד היכן טובה היא להקרא בשם קיום, אלא דבודאי ברוח הקודש נאמרה.

ונוכח לומר דזאת הכוונה קיימו למעלה, הרצון, שהיה חשוב לפני הקדוש ברוך הוא קבלתם כאילו קיימו גם כן, כי לו נתכנו עלילות, וידע מחשבותם בקבלתם אז שהיה מאהבה ובערו ליבם לו יתברך שמו לקיום תורה ומצות, וזאת הכוונה קיימו למעלה, הרצון, שלמעלה לפניו יתברך שמו היה נחשב קבלתם אז לקיום, נמצא ששתי דרשות חז"ל קיימו מה שקבלו כבר, וקיימו למעלה מה שקבלו למטה הם חד כנ"ל. (טו)

שחוק, בכל תחבולות הללו עסק רבי ירמיה להביא ר' זירא לידי שחוק ולא שחק, דאסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה, ור' זירא מחמיר טפי עכ"ל. אם כן יש לומר דגם בפורים איבסום רק רבה, רמז לדבר דאיתא שם איבסום ולא קתני איבסומו, רמז לדבר דרבה לבד איבסום, ור' זירא החזיק בתומתו ולא שחק אף בפורים, משום הכי קם רבה ושחטיה, כי בפורים מצוה לבסומי עד דלא ידע, ומבואר בשערי תשובה סימן תרצ"ה דבפורים אין לעשות בסעודה זכר לאבילות ירושלים, כיון דחייב לבסומי עד דלא ידע, וזאת שאסור לאדם למלאות פיו שחוק הוא משום ירושלים. (יא)

אמר שמואל וכו', שנאמר קיימו וקבלו קיימו למעלה מה שקבלו למטה^ט, ועי"ש בתוספות בדיבור המתחיל 'לכולהו איכא פירכא לבר מדשמואל' - דהא רבא גופיה אמר בפרק רבי עקיבא שקבלו שנית בימי אחשורוש יעיי"ש, ולולי דבריהם הקדושים יש לומר, דהא יש לדקדק לכאורה על הדרש שבבת שמוכיח רבא דהדר קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קיימו וקבלו קיימו מה שקבלו כבר, אמאי כתיב בלשון קיימו, הא היה אז רק קבלה, ואיך שייך להקרא בשם קיימו, אך יש לומר כיון דהיה אז קבלה מאהבה כנודע, והעובד מאהבה משתוקק ומצפה מתי יבא לידו מצות ה' שיקיימו כמוכן, אם כן הוי מחשבה טובה, ונחשב בודאי לעשיה כידוע, אם כן כיון דקיבלו את התורה מאהבה, אם כן מיד צמאה נפשם וְכַמָּה בְּשָׂרָם לעשות כל מצות ה', ושפיר נחשב להם אז לקיום התורה, משום הכא כתיב קיימו.

אך ה' יראה ללבב, ומהיכן ידעו מרדכי

"עץ" העץ אשר הכין לו^י, ודרשו חז"ל^כ תנא לו הכין, ודקדקו המפרשים, מהיכן נפקא ליה להגמרא זאת דהכוונה על המן, אך יש לומר דבאמת יש לתמוה על עצת זרש ואוהביו לעשות העץ, וּבבבקר אמור למלך לתלות את מרדכי עליו ובא עם המלך אל המשתה שמח^ל, היתכן לבקש מהמלך על אחד משריו הגדולים לתלותו, הלא ידוע כי מרדכי היה שר גדול בבית המלך, והקדושת לוי ז"ל כתב כי על מרדכי לא היה ציווי להשתחוות להמן יעיי"ש, והיתכן שהיה ברור אצלם שאם יאמר למלך דבר זה מיד יעשו רצונו, ועוד קשה היתכן לומר למלך לתלות את מרדכי על העץ אשר הכין לו, הלא זאת הוא נגד כבוד המלכות לעשות דבר מעצמו בלי שאלה מקודם, הלא היה ראוי לשאול מקודם את המלך האם לעשות העץ, אבל לא לעשות את העץ מעצמו בלי שום שאלה רק לסמוך שהמלך יעשה רצונו, היתכן זאת.

רק יש לומר דכך היה כוונת עצתם הרע, כיון דהמלך והמלכה ציוו שיבוא המן על המשתה, וזאת ידוע דמי שליבו דואג ונאנח אין יכול להיות בבית המשתה, על כן יעצו לעשות עץ ולומר למלך לתלות את מרדכי עליו, ועל ידי זה יבוא עם המלך אל המשתה שמח, ואם לא כן לא יוכל לקיים ציווי המלך כיון דלבו כואב ודואג, ואם לא יתרצה המלך, בזה לא יוכל לקיים רצון המלך ויתחייב מיתה למלך ויהיה העץ מוכן לו ממש, והוא מקבל עליו ברצונו כיון דלא יוכל לעשות ציווי המלך. **וזאת** הכוונה לאמר למלך לתלות את מרדכי על העץ אשר הכין לו, תנא 'לו הכין', שטען לפני המלך אחת משתיים עשה לי, או לקיים מצותך לבוא אל המשתה אך באופן לתלות את מרדכי, דאם לא כן אי אפשר, ואם אין רצונך בזה, אזי ההכרח לתלותו, כיון דלא יעשה רצון המלך, והוא מקבל עליו המיתה ברצונו, יען שלא יעשה רצון המלך, וחשב דעל ידי הדיבורים הללו יכמרו רחמי המלך עליו, ויצוה לתלות את מרדכי חס ושלום. אך השם יתברך הפר עצתם הרע ותלו אותו ואת בניו על העץ כן יאבדו וכו'.

יש לומר מה שאחשורוש אמר^מ, "מי הוא זה ואיזהו אשר מלאו לבו" וכו', הלא הוא אמר להמן "והעם לעשות בו כטוב בעיניך", אך יש לומר דתירץ עצמו דכוונתו היה שלא רצה ליקח את הכסף, ועל ידי זה לא ימלא ליבו לעשות הרע הזאת לאבד חס ושלום כל היהודים כיון דלא נותן כסף בעדם, וזאת היה כוונתו הרע, הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך, וחשב

שהוא בעצמו לא ימלא ליבו לעשות כן בלי נתינת כסף, והיא אמרה איש צר ואויב המן הרע הזה, אף שלא נתן כלום בעדם, עם כל זה מלא ליבו רע. (טו)

הנה ראיתי בספר ליקוטי הלכות, (הלכות עבודה זרה הלכה א) וזה לשונו: כי העשירות שהם כובשים עכשיו מישראל על ידי ריבוי המסים וארנוניות, זה הממון בעצמו שלוקחין מישראל ינקום בהם ויתגבר עליהם ויוציא מהם כל העשירות, וכן מרומז בדברי רבינו ז"ל וכו', שעל ידי המסים והנתינות שהם גובים מישראל על ידי זה בעצמו הם נכנעים ונופלים וכו', יעיי"ש.

ועל פי דבריו ז"ל יש לפרש הכתוב^ב וישם המלך אחשורוש מס על הארץ וכו', מה בעי הכתוב בזה, הא כל עצמו של המגילה הוא רק לפרסם תוקף הנס, ומה יצא לימוד מזה, אך יש לומר על פי מה שמבואר בספר קדושת לוי ז"ל בשם מדרש שיר השירים שבזכות קריאת המגילה והנס דפורים זכו לבנין בית שני יעיי"ש, הרי שהנס דפורים היה הכנה לבנין בית שני. ויש לומר דגם המס שעשה אחשורוש - שמסתמא היה גם על ישראל - היה גם כן הכנה לזה. (כט)

איתא במדרש בראשית^ס א"ר חנינא בן סנטן ארבעה הן שפתחו באף וכו' נחש ושר האופים ועדת קרח והמן. נחש^ע ויאמר אל האשה אף כי אמר וכו'. שר האופים^פ "אף אני בחלומי" עדת קרח^צ "אף לא אל ארץ" המן^ק "אף לא הביאה אסתר", ויש לומר כי הנה שמעתי בשם חסיד מברסלב כי טב"ע בגימטריא א"ף, ולפי זה

מ. אסתר ז, ה. נ. אסתר יא, א. ס. בראשית רבה פרשה יט, ב. ע. בראשית ג, א. פ. שם מ, טז. צ. במדבר טז, יד. ק. אסתר ה, יב.

שער

פורים

אפרים

תעה

יש לרמז כי ארבעה אלו פתחו בא"ף, הרצון, שהיו רחוקים מאמונה.

והמן שאמר "אף לא הביאה אסתר" וכו', דמה בנפשו כי בדרך הטבע בודאי לא ימוט לעולם, כי גם אסתר השלימה עמו, ועל ידי זה סמכו עצמם רק על הטבע נאבדו. (לה)

"ויבא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל". אמרו רבותינו ז"ל^א הובא בפירוש רש"י ז"ל על עסקי נחל רב ודן את עצמו ומה בשביל נפש אחת אמרה תורה ערוף עגלה בנחל, בשביל כל הנפשות האלו לא כל שכן וכו', יעיי"ש. ויש להבין איך דן קל וחומר מעגלה ערופה הבא בשביל חלל מישראל על זרע עמלק ימח שמו.

אך יש לומר על פי הידוע דבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק^ב. אם כן יש לומר דראה שאול ודואג האדומי שיצא מאגג מלך עמלק גרים שילמדו תורה ברבים, והם בני ברק, לזה דן שאול קל וחומר מעגלה ערופה כנ"ל. ויש לומר דאותיות יר"ב בנח"ל בגימטריא בר"ק, דהויו של וירב הוא שמוש, והחטא היה שלא היה לו לסמוך על חכמתו ובינתו, רק על דברי ה' על פי נביא ולא לסור ימין ושמאל, אפילו יאמר לך על ימין שהוא שמאל.

ויש לומר דמשום הכי קבלו ישראל את התורה מאהבה בימי אחשורוש על ידי שהרגו זרע עמלק ימח שמו, כאשר מצינו שמתן תורה היה גם כן אחר מחיית עמלק. וכאשר יעזור השם יתברך ויקוים מחה אמחה את זכר עמלק נזכה להתגלות

התורה לעתיד דכתיב^א תורה חדשה מאתי תצא, היינו שיתגלו סתרי תורה כידוע. **ויש** לומר דמשום הכי איתא בשולחן ערוך או"ח סימן תרצ"ו (סעיף ח) ברמ"א ז"ל: שנהגו ללבוש פרצופים בפורים וגבר לובש שמלת אשה יעיי"ש. יש לומר על פי המבואר בליקוטי הלכות, כי קליפת עמלק הוא התגברות התאוה הכללית רחמנא ליצלן, והוא ממונה על טומאה זו, יעוי"ש בהלכות פורים (הלכה ה). אם כן יש לומר דבפורים נכנע הקליפה הנ"ל, על ידי מחיית עמלק שהרגו בשונאיהם אז ונוח מאויביהם, יש לומר שנחו מאויביהם היינו עמלק ימח שמו, שמבלבל האדם בהרהורים רעים מטומאה הנ"ל, ולא נח ממלחמת היצר, אבל בפורים נחו מאויביהם, ואין לו כח ללחום אז לבלבל האדם בהרהורים רעים הנ"ל.

והנה האיסור שלא ילבש גבר שמלת אשה - שמביא לידי תועבה כמבואר בפירוש רש"י ז"ל^ב. אבל בפורים שאז נכנעה הטומאה הנ"ל, והכוונה לשמחה בלא חשש אם הותר השכרות עד לא ידע וכו', כי בשאר ימות השנה יוכל השכרות להביא לידי חטא כמבואר בגמרא^ג על פסוק כי יתן בכוס עינו וכו', שכל עריות דומין עליו כמישור, אבל בפורים אין חשש כנ"ל. (מט)

הנה יש לומר מה שאמרו בגמרא^ד גדולה הסרת הטבעת מארבעים ושמונה נביאים וכו', אמאי נקטו בלשון הסרת טבעת. אך יש לומר, דהנה מבואר בליקוטי תפילות על פי דברי רבינו ז"ל בליקוטי מוהר"ן, כי הנס הזה של פורים היא גדול

ר. שמואל-א טו, ה. ש. יומא כב: ת. גיטין נו: א. ויקרא רבה יג, ג. ב. דברים כב, ה. ג. יומא עה. ד. מגילה יד.

יותר גם מיציאת מצרים, יעיי"ש בסימן ל"ז^ה, ויש לומר כי הנס של יציאת מצרים היה, שראו הכל כי הקדוש ברוך הוא הכל יכול, ובידו לשדד מערכת הטבע, ואשר לו כח וממשלה בעליונים ובחתוננים לעשות בהם כרצונו, אך עדיין יכלו לומר כי הטבע מתנהג חס ושלום לפי מנהגו בטבע, ובהנס הזה של פורים הראה השם יתברך כי גם הטבע הוא כולו נס והשגחה, כי הנס הזה היה מוסתר בטבע כמבואר בספרים הקדושים, ובאמת כאשר נשים לב לראות המעשה הזאת של המגילה מתחילה ועד סוף, נראה שכולו היה בהשגחה פרטית עין בעין, אף שהיה מוסתר בטבע, ויצא ללמד על הכלל כולו על כל דרך הטבע שכולו גם כן השגחה מאיתו יתברך שמו, כמבואר בליקוטי מוהר"ן ז"ל וזה לשונו: "ובאמת אין אנו יכולין להבין מהו טבע והשגחה, כי באמת גם הטבע היא השגחתו יתברך" יעיי"ש בליקוטי תנינא סימן י"ז. ויש לומר כי הסרת הטבעת, הרצון, הסרת הטבע, שראו עין בעין כי גם הטבע הוא השגחתו יתברך וכו' לאמונה שלימה. (מט)

הנה אמרו חכמינו ז"ל^י משנכנס אדר מרבין בשמחה. הנה 'אדר' עם הכולל בגימטריא בני"י חיי"י מזוני" עם השלוש תיבות, יש לומר כי בחודש הזה גבר מזל של ישראל כידוע, כי פור המן נהפך לפורינו, וידוע^י כי בני חיי מזוני לא בזכותא תליא אלא במזלא, והחודש הזה מסוגל לשלש אלה. (פב)

במסכת מגילה (דף ע"ז) רבי יהודה נשיאה שדר לר' אושעיא אטמא דעיגלא

תילתא וגרבי דחמרי, שדר ליה קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו, יעיי"ש בפירוש רש"י ז"ל. ותמוה דמאי קמשמע לן בזה, הא ידעינן ממילא דקיים משלוח מנות, דהא יש שני מנות חשובים.

אך יש לומר דקמשמע לן דהנה לכאורה קשה, דאמאי כתיב 'איש לרעהו', לכתוב 'משלוח מנות לרעהו', דאין לומר דבא להוציא אשה, דהא מבואר בשולחן ערוך או"ח סימן תרצ"ה (סעיף ד) ברמ"א ז"ל, דגם חייבת במתנות לאביונים ובמשלוח מנות. אך יש לומר דהנה אם אדם עשיר גדול ונכבד שולח לאיש עני משלוח מנות, אף דלגבי המקבל גם מנות מועטות הם חשובים, עם כל זה מחמת שלגבי המשלח שהוא עשיר גדול ונכבד, מנות כאלו אינם חשובים לכולם, ראוי לשלוח אף לאיש עני גם כן מנות חשובות לפי ערכו, ומשום הכי כתיב ומשלוח מנות איש לרעהו, דהמנות קאי גם על איש, להורות דהמשלוח מנות חוזר גם על המשלח, שיחשבו מנות גם להמשלח כנ"ל. ויש לומר דזאת בא ר' אושעיא להורות, דקיימת בנו רבינו משלוח מנות איש לרעהו, הרצון, אף דלר' אושעיא דהיה עני ואביון היה נחשב גם מנות מועטות, עם כל זה שלח רבי יהודה נשיאה מנות גדולות וחשובות גם לפי ערכו, וקיים ממש ומשלוח מנות איש לרעהו, דהמנות היו גם לפי ערך איש המשלח כנ"ל.

והנה רש"י ז"ל גורס 'קיימת בנו רבינו משלוח מנות איש לרעהו' יעיי"ש, אבל הגירסא שלפנינו הוא 'משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים'. ולכאורה תמוה הגירסא הזאת, איך נימא דיצא בזה הני תרי מצות, והא מצות חלוקת הן.

הני תרי מצות, ומשם מוכח דעיקר המצוה לשמח לב עניים כנ"ל. (קה)

הנה יש לומר נעוץ סופו של השו"ע אורח חיים בתחילתו, כי בתחילת השולחן ערוך אורח חיים איתא: יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו יתברך שמו שיהא הוא מעורר השחר, ובסופו הלכות ימי פורים קטן יעיי"ש. יש לומר דמה שראוי לעמוד בבוקר טרם עלות השחר שיהא הוא מעורר השחר, כי יום הוא זמן קימה כידוע, אם כן אין רבותא כל כך במה שעומד בו לעבודתו יתברך שמו, יען כי הזמן בעצמו מעורר אותו, כי הוא זמן קימה בעצם, והרבותא והעבודה הגדולה הוא כשהוא מעורר השחר, היינו שיקום קודם אור היום לעבודתו יתברך שמו.

גם בפורים קטן מבואר בשולחן ערוך דאסור בהספד ותענית, וקצת מצוה לשמוח בהם יעיי"ש, אף שלכאורה במה נתעורר האדם בהם, בשלמא בזמנו, הניסים אשר נקבעו בהם מצות כמו הימים טובים שנקבעו זכר ליציאת מצרים ויש בהם מצות מעשיות, וחנוכה ופורים שיש בהם מצות מעשיות, הן הן מעוררין את האדם כדכתיב^ט זכר עשה לנפלאותיו, אבל בימי פורים קטן במה יזכה להתעוררות השמחה, אלא ודאי כי עצם היום מעורר אותו והיינו כנ"ל. (קלב)

הנה מרגלא בפומיה דאינשי פורים אין לאנד^י, מה פירוש אין לאנד, אך יש לומר דהנה שמעתי אומרים לפרש על הא דאמרו חז"ל^ב 'הקורא את המגילה

אך יש לומר דהנה יש לדקדק דהנה מקודם כתיב^ב "שמחה ומשתה ויום טוב ומשלוח מנות איש לרעהו", ואחר כך כתיב "ויכתב מרדכי וכו' ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים" יעיי"ש, אמאי מקודם כתיב ומשלוח מלא וי"ו, ואחר כך כתיב ומשלח חסר וא"ו. אך יש לומר דהנה הרמב"ם ז"ל כתב בפרק ב' מהלכות מגילה וזה לשונו: מוטב להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ומשלוח מנות לרעהו, שאין שום שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים וכו', יעיי"ש. ויש לומר דנפקא ליה זאת מהא דכתיב ומשלוח מנות מלא, דאז [עדיין] לא היה מצות מתנות לאביונים, והיה שפיר המצוה של משלוח מנות להרבות במצוה הזאת, ומשום הכי כתיב מלא, אבל אחר כך דנתוסף גם מצות מתנות לאביונים, אז כתיב משלוח מנות חסר להורות כנ"ל, דמוטב להרבות במתנות לאביונים שהוא עיקר יותר ממשלוח מנות. ומדחזינן דעיקר הוא לשמח לב עניים, אם כן יש לומר דגם מצות משלוח מנות יותר טוב לקיים לרעים עניים.

וְלַפִּי זה יש לומר דידע ר' אושעיא דרבי יהודה נשיאה קיים בו המצוה של המשלוח מנות, אף שהיה לו רעים רבים עשירים נכבדים, אף על פי כן רצה רבי יהודה נשיאה לקיים המצוה של המשלוח מנות בו, יען שהוא עני, על כן שלח לו קיימת בנו רבינו משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, אף שקיים בזה רק מצות ומשלוח מנות, אך כוונתו היתה לקיים זה הכתוב שנכתב ומשלוח מנות חסר וי"ו, ששם נכתב

ח. אסתר ט, יט ט. תהלים קיד, ד י. פורים בארץ. וראה לשון זה כ"פ בס' עלים לתרופה. ב. מגילה יז.

למפרע לא יצא, על דרך הרמז אם אומר חלילה דהנס היה אז באותו העת של מרדכי ואסתר לא יצא, רק צריך להאמין דהארת הניסים של אז הם נתעוררין ונעשים גם עתה, יעיי"ש בליקוטי תפילות "ואנו צריכין להמשיך קדושת פורים וכו', והארת הניסים והנפלאות שנעשו אז בכל שנה ושנה בכל דור ודור ובכל אדם ואדם בפרטיות" יעיי"ש, ויש לומר רמז לזה דכתיב "והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה" וכו', נעשים דייקא כנ"ל, ועל זה אנו אומרין פורים אין לאנד.

יהי רצון שנזכה לקיים כל המצות הנוהגות בפורים הכל כרצונו יתברך שמו וכרצון הצדיק האמת, ונזכה לקיים את ימי הפורים ולהארת ליל שימורים, ונזכה לראות עמוד הכהן לאורים^ל, והוא יוליכנו קוממיות לארצנו ויביא לנו משיח צדקינו במהרה בימינו אמן סלה. (קלב)

יעיי"ש בליקוטי תנינא סימן כ"ה "ההתבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל וכו', והוא דבר השווה לכל נפש וכו', והיא עצה כללית שכולל הכל וכו', על הכל יפרש שיחתו ויבקש מאיתו יתברך וכו', והוא דבר השווה לכל נפש וכו', אשרי שיאחו בזה". ויש לומר רמז לזה במגילת אסתר "וישלח ספרים וכו' להיות כל איש שורר בביתו ומדבר כלשון עמו". 'להיות כל איש שורר בביתו, הרצון, לקבוע לו שעה מיוחדת בביתו להתבודדות כנ"ל, אף שבני ביתו לא יתרוצו לזה שיקח האיש את הבית לעצמו על השעה מיוחדת, ולא יוכלו הם לכנוס שם באותה שעה, עם כל זה יהיה האיש שורר בביתו לקיים העצה טובה של התבודדות על שעה מיוחדת על כל פנים, 'ומדבר כלשון עמו, הרצון, באותו שעה יפרש שיחתו לפני השם יתברך כלשון עמו שרגיל בו, כמו שמביא רבינו ז"ל "דהיינו בלשון אשכנז במדינתנו שהוא רגיל בו".

וי"ש לומר, דמה שאמרו חכמינו ז"ל אלמלא איגרות ראשונות לא נשתייר משונאיהן של ישראל וכו', יעיי"ש במסכת מגילה (דף י"ב:) ויעיי"ש בפירוש רש"י ז"ל, שמפרש שהיו ממהרין להורגן וכו', ולא היו ממתנין ליום המועד.

אך יש לומר על פי דברי קדשו של רבינו ז"ל, שבני ישראל אז זכו להבין הרמז שבאלו האגרות ראשונות 'להיות כל איש שורר בביתו ומדבר כלשון עמו, שזה מרמז שצריך כל איש ליקח לו עת להתבודדות לפרש שיחתו לפי השם יתברך על הכל,

הנה אמרו חכמינו ז"ל במסכת תענית כ"ט: משנכנס אדר מרבין בשמחה. ויש לפרש דעל ידי השמחה מכניעין קליפת המן עמלק ימח שמו, דהנה העצבות ומרה שחורה הוא הסטרא אחרא, כמובא בליקוטי תפילות ח"ב כ"א יעיי"ש, והנה עמלק הוא ראש הסטרא אחרא, דכתיב^מ ראשית גוים עמלק, ורמז לדבר מרבי"ן עם האותיות, בגימטריא אבד"ן עמל"ק עם האותיות והתיבות. יהי רצון שנזכה לשמחה אמיתית ונגילה ונשמחה בישועתו. (קנה)

שער

פורים

אפרים

תעט

ולדבר בלשון שהוא רגיל בו, ועל ידי זה עשו תשובה שלימה על העבר, ובקשו על להבא, וזכו להנס הנורא שהיה אז.

יהי רצון שנזכה גם אנחנו לקיים כל העצות של רבינו ז"ל, ובפרט העצה הזאת של התבודדות שהוא עצה כללית כנ"ל. ואפשר קשה לך מתחילה על שעה שלימה, כי אתה טרוד מאד, ובפרט כי כל התחלות קשות, על כל פנים ותוכל ליקח מועד על איזה זמן, ולפרש אז שיחתך לפני השם יתברך על הכל, על כל המידות טובות, ושימול השם יתברך את לבבך ואת לבב זרעך, ושתוכל לנהוג המשא ומתן שלך באמונה שיהיה שם שמים מתאהב על ידך, וכל מה שיתן השם יתברך בלבך תפרש לפניו יתברך, ותזכה לכל טוב בגשמיות וברוחניות. (קנה)

הנה איתא במסכת מגילה (דף טז:) אמר רבא חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי יעיי"ש. והנה ידוע דליכא מידי דלא רמיזא באורייתא. ויש לומר דכתיב בפרשת בלעם: "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד", 'עדי אבד' ראשי תיבות ע'ד ד'לא י'דע ד'עת א'רור ב'רוך.

ויש לומר על פי דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן כ"ו "צריך להרחיק משכרות ולדקדק שלא לשתות יותר מיכלתו כדי שלא יבא לידי שכרות, כי מעט השתיה לפי הצורך הוא טובה להרחיב דעתו וכו', וכששותה במידה כראוי לפי ערכו אזי נתרחב דעתו ונתרומם מוחו, ואזי נגדלין החסדים ביותר על ידי השתיה"

יעיי"ש. ויש לומר על פי מה שמובא בדברי מוהרנ"ת ז"ל בליקוטי הלכות הלכות פורים^ט, כי בפורים יש אור גדול מה שלא נמצא כן בכל השנה, אף בשבת ויום טוב וביום הכיפורים יעיי"ש. ויש לומר, דמשום הכא חייב אינש לבסומי בפוריא וכו', שעל ידי הבסומי נתרחב דעתו וזוכה להרגיש את האור הגדול של פורים, והבסומי אינו מזיק לו מחמת הרחבת הדעת הגדול וחסדים גדולים שדעת גדול מלוכב בהם כנ"ל.

אך צריך להיות 'עד דלא ידע', ומובא בספר יד אפרים ז"ל, שהפירוש עד ולא עד בכלל, שלא יהיה שיכור ממש שלא ידע באמת. והנה מובא בדברי רבינו ז"ל בתורה 'תקעו-אמונה' בליקוטי תנינא סימן ה' כי באמת צריכין דייקא לסלק את המוח, כי צריכין להשליך כל החכמות ולעבוד את ה' בפשיטות וכו', יעיי"ש. ולזה יש לומר, באם שותה בפורים עד שבא להרחבת הדעת שנתרומם מוחו, וזוכה להשיג האור הגדול של פורים, אז יבא לידי בחינת עד דלא ידע ולא עד בכלל כנ"ל, ויקיים כדברי רבינו ז"ל לסלק את המוח ולעבוד את ה' בפשיטות.

ועתה באתי לשמחך בדברי תורה בעזרת השם יתברך. רמז לדברי חכמינו ז"ל במסכת מגילה (דף טז:) "אמר רבא חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" יעיינן שם. ויש לומר דהנה כתיב בפרשת תשא "ואתה קח לך בשמים ראש מר דרוור חמש מאות" וכו', דהנה אמרו חז"ל יומא (דף עו:) תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש יעיי"ש,

ג. במדבר כד, כ ס. הלכה ה, יח ע. שמות ל, כג

והנה איתא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן כ"ו "צריך להרחיק משכרות וכו', ודע שעל ידי שכרות שוכחין כל המצות והאזהרות שצוה משה רבינו עליו השלום, כי משה הוא מלובש בכל אחד ואחד, מישראל בכל אבר ואבר, ומזכיר כל אבר ואבר שיעשה המצוה השייכה לאותו אבר וכו', ועל ידי השכרות שוכח אותם" וכו', יעיי"ש היטב.

ושמא תאמר אינו מרוה תלמוד לומר סוטה יעיי"ש בפירושו רש"י ז"ל ותמצא כנ"ל, הרי רמז לשכרות.

ועוד יש למצוא רמז במה ששלח מרדכי לאסתר, אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח ו'הצלה י'עמוד ל'יהודים וכו', ראשי תיבות 'לרויה' היינו כנ"ל.

(קסז)

וזוה יש לרמז רמז "ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור חמש מאות", 'בשמים' הוא לשון 'בסומי' ותרגום בשמים - בוסמין, ובסומי הוא לשון שכרות כידוע. "ראש" רמז כי יש עת אשר על ידי השכרות נעשה ראש, היינו "מר דרור" רמז למרדכי כמאמר חז"ל^פ 'מרדכי מן התורה מנין מר דרור', ותרגומו מרי דכיא, רמז למרדכי, הרצון, בפורים שנעשה על ידי מרדכי על ידי השכרות נעשה ראש. "ואתה קח לך" רמז שבפורים על ידי הבשמים היינו בסומי, היינו השכרות, נעשה 'ראש'. "ואתה" היינו משה רבינו "קח לך" אותו האיש שעל ידי השכרות של פורים אינו שוכח את מחקק הוא משה רבינו, רק משה רבינו מלובש בו בכל אבר. חמש מאות עם השני התיבות^צ בגימטריא ארו"ר המ"ן, גם בגימטריא ברו"ך מרדכ"י, שכל אחד עולה מספרו תק"ב כמו חמש מאות עם השני תיבות, והוא רמז לכל דברי רבא כנ"ל.

ועוד יש רמז לשכרות על פי דברי חכמינו ז"ל מגילה (דף יא.) ותוציאנו לרויה - בימי המן. והנה ידוע כי רוי הוא לשון שיכור יעיי"ש במסכת כתובות (דף קיא.)

יש לרמז מה שזכה המן שיצאו מזרעו שלמדו תורה ברבים בבני ברק כדברי חכמים ז"ל^ק יעיי"ש בקדושת לוי ז"ל. ויש לרמז יען כי נתגלגל על ידו שמרדכי הצדיק הביא לישראל אור גדול ונורא בפורים מה שאין נמצא כן בכל ימות השנה כנ"ל, ואין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר של שום בריה, לזאת זכה המן לזה.

וזוה יש לומר "ואחרייתו עדי אבד" קאי על המן שיצא מזרע עמלק שיהיה לו קצת אחרית מן בני ברק, מחמת אור הגדול שנמצא בפורים, שהיה הוא הגורם, ועל ידי האור הגדול צריכין לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי כנ"ל, ולזה כתיב ואחרייתו 'עדי אבד' כנ"ל, וגם מחמת האור הגדול אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי, כי חושב בדעתו כי המן גרם לכל הטוב, ובאמת יהיה מחיית עמלק לגמרי בשלימות, שלא יהיה נשאר לו שום זכר, רק עם כל זה יהיה קצת זכיה להמן ימח שמו מה שיצא ממנו שלמדו תורה בבני ברק, ולזה יש לרמז ואחרייתו כנ"ל.

פ. מגילה י: צ. פירוש, מספר חמש מאות עם השני תיבות של חמש מאות שעולה תק"ב. ק. סנהדרין צו: גיטין נו: ר. כללות הניסים סימן א

שער

פורים

אפרים

תפא

ואין מקרא יוצא מידי פשוטו שיהיה אחריתו עדי אבד, שלא ימצא שום זכר מעמלק, רק יהיה מחיית עמלק כמצווה עלינו להכרית זרעו של עמלק דכתיב^א מזה אמחה וכו', וכתיב תמחה וכו'^ב ויתקיים הכל בפשיטות במהרה בימינו אמן.

ועתה ידידי יקירי וחביבי נא לשמוח בפורים מאד, ולקיים כל המצות הנוהגות בפורים בשמחה גדולה ובפשיטות ובתמימות, ובעזרת השם יתברך תזכה לפסח הקדוש כרצונו יתברך שמו, כדברי רבינו ז"ל^א "כי פורים הוא הילוך ודרך לפסח", ותזכה לכל טוב בגשמיות וברוחניות ולאורך ימים ושנות חיים, עד בנין ציון וירושלים במהרה בימינו אמן. (קס)

הנה יש לרמז מה שקבעו חכמים ז"ל בשנת העיבור להוסיף חודש אדר דוקא, בודאי הוא הלכה למשה מסיני ויש בו רוזן דרוזין עילאין, אך יש לומר בדרך הפשוט, יען כי חודש אדר הוא חדש שמרבין בו בשמחה כדכתיב^ב והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה, בשביל זה מוסיפין בשנת עיבור חדש זה דייקא, להרבות השמחה עוד, ורמז לדבר כתיב^ג לרב תרבו נחלתו וכו', ויש לומר כי 'לרב' הרצון, זמן שמרבין בו בשמחה - 'תרבו נחלתו' ומוסיפין עוד חודש כזה, 'ולמעט' היינו חודש אב שממעטין בו בשמחה כמו שאמרו חז"ל^ד - 'תמעט נחלתו', כי נמשך המיעוט הנ"ל רק עד ט"ו באב, כי אז הוא יום טוב לישראל כמאמר חז"ל^ה לא היו

ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכפורים. (קסט)

"אשר נהפך להם מיגון לשמחה" יש לומר על פי דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן כ"ג, "שצריך לחטוף היגון ואנחה ולהכניס אותם בעל כרחם לתוך השמחה, כי יש יגון ואנחה שהם הסטרא אחרא שאינם רוצים להיות מרכבה אל הקדושה, ועל כרחך הם בורחים מן השמחה, על כן צריך להכריח אותם לתוך הקדושה דהיינו השמחה" וכו', יעיי"ש.

ובזה יש לומר מה שאמרו חז"ל^ו, חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. הרצון, שצריך להכניס ולהכריח את היגון ואנחה לתוך השמחה, וזה 'עד דלא ידע', כי 'ארור המן' הוא היגון ואנחה הוא הסטרא אחרא, וברוך מרדכי' הוא הקדושה, וכשמכניסין היגון ואנחה לתוך השמחה, ומהפכין היגון ואנחה לשמחה, אזי נהפך הכל אל הקדושה, וזה עד דלא ידע כנ"ל.

ובזה יש לומר מה שדרשו חז"ל במסכת מגילה (דף ד.) חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר למען יזמרך כבוד ולא ידום וכו', יעיי"ש בפירושו רש"י ז"ל. ויש לומר, כי מקודם כתיב^ז "הפכת מספדי למחול לי, פתחת שקי ותאזרני שמחה למען יזמרך כבוד" וכו', יש לרמז 'הפכת מספדי למחול לי', זה רמז על ימי הפורים והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה, 'פתחת שקי' [שק"י] בגימטריא שני פעמים אד"ר, רמז

ש. שמות יז, יד. ת. דברים כה, יט. א. ליקוטי תנינא סימן עד. ב. אסתר ט, כב. ג. במדבר לג, נד. ד. תענית כו: ה. שם ו. מגילה ז: ז. תהלים ל, יב

להנ"ל שמוסיפין דוקא חודש אדר, ותאזרני שמחה למען יזמרך כבוד', קאי על קריאת המגילה בלילה ולשנותה ביום כדברי חז"ל הנ"ל. (קסט)

מובא שעמל"ק בגימטריא ספ"ק, שקליפת עמלק מפיל את האדם לספק חס ושלוש בענין האמונה הקדושה, יהי רצון שנוזכה להתגבר כנגדו, ורמז לדבר כי מ'חה א'מחה את זכר עמלק", וכתיב' ת'מחה את זכר עמלק ראשי תיבות 'אמת'. על פי הנ"ל כי אמונה איתקריאת כד איתחבר בה אמת.

יש לרמז כי משה ויהושע פעלו אז בעת מלחמת עמלק על הנס שנעשה בימי מרדכי ואסתר, רמז לדבר, 'ויחלש יהושע', כי 'ויחלוש' רמז על גורל, כאשר מצינו במסכת שבת (דף קמח:) במתניתין 'ומטילין חלשים על הקדשים וכו', ופירש רש"י ז"ל 'גורלות', וכתיב 'על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור', וכתיב שם 'ויבן משה מזבח ויקרא שמו י' נס'י, ראשי תיבות 'ישנו', והוא דיבור ראשון שהלשין המן הרשע לאחשוורוש "ישנו עם אחד".

ובשבי"ל זה יש לומר נקרא הנס פורים של ט"ו על שם יהושע, 'כרכין המוקפין חומה מימות יהושע' כמובא', מחמת כי יהושע התחיל להלחם בעמלק נקרא על שמו וכנ"ל, כי אז עשה פעולה להנס שהיה בימי פורים.

ויש לפרש עוד על פי דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן נ"ה "דע כי לראות במפלתם של רשעים אי אפשר אלא על ידי בחינת ארץ ישראל" יעיי"ש. ויש

לפרש, כי מפלתם של רשעים שהעיקר הוא מחיית עמלק ימח שמו, אי אפשר אלא על ידי בחינת ארץ ישראל, היינו בחינת אמונה, תפילה, ניסים, שהם עיקר בארץ ישראל כמובא בדברי רבינו ז"ל סימן ז'. כי קליפת עמלק מתגברת בעיקר נגד אמונה, ותפילה, ומכסה כל הניסים בדרך הטבע, כי חזינן ביציאת מצרים ובקריעת ים סוף, כתיב' שמעו עמים ירגזון וכו', ועמלק הרשע ימח שמו לא נתפעל כלל, ובא להלחם עם ישראל, וכתיב במשה בעת המלחמה 'ויהי ידיו אמונה', ותרגומו פרישן בצלו, וכתיב אחר כך 'ויקרא שמו ד' נס'י, היינו כנ"ל שמפלת הרשעים שהם העמלקים, היתה על ידי אמונה ותפילה וניסים.

ויש לפרש דמשום הכי היתה על ידי יהושע, כי הוא זכה להביא את ישראל לארץ, והיתה לו בחינת ארץ ישראל, גם מובא בדברי הראשונים ז"ל. כי פורים של ט"ו הוא כדי לחלוק כבוד לארץ ישראל יעיי"ש, ויש לפרש כנ"ל, כי עיקר הנס היה על ידי בחינת ארץ ישראל. (קסט)

רבה ור' זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום קם רבה ושחטיה לר' זירא וכו', למחר בעא עליה רחמי ואחיה יעיי"ש^מ, ופליאה נשגבה היא בפשוטו, כמובן.

אך יש לומר בדרך רמז, על פי דברי רבינו ז"ל ליקוטי קמא סימן קל"ה "כי טבע הקטנות שיתבטל לגבי גדלות, ועל כן כשמקורב להצדיק נתבטל לגמרי וכו', כי הקטנות נתבטל לגבי גדלות" יעיי"ש. ולזה יש לומר כי רק רבה נשתכר, כמובן מלשון איבסום, כי הוא לשון יחיד, לולי דברי

ח. שמות יז, יד ט. דברים כה, יט י. מגילה ב. מ. מגילה ז:

וקרצון הצדיק האמת כדכתיב על פי ה' ביד משה, אמן כן יהי רצון. (קסט)

יש להבין, מה דכתיב במגילת אסתר^ט על מרדכי הצדיק "ודובר שלום לכל זרעו" מאי שבח הוא זה לכאורה, אך יש לומר על פי דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן רפ"ב "דע כי צריך לדון את כל אדם לכף זכות, ואפילו מי שהוא רשע גמור צריך לחפש ולמצוא בו איזה מעט טוב שבאותו המעט אינו רשע, ועל ידי זה שמוצא בו מעט טוב ודן אותו לכף זכות, על ידי זה מעלה אותו באמת לכף זכות, ויוכל להשיבו בתשובה" וכו', יעיי"ש היטב.

ויש לומר כי מרדכי הצדיק אחז במדריגה הזאת, כי הנה מצינו בשבטי י"ה דכתיב^ב ולא יכלו דברו לשלום, יען כי היה בליבם על יוסף, אבל מרדכי הצדיק אחז בדרך הזה, אף מי שרואה את זרעו שאינם נוהגים כשורה חס ושלום, אף על פי כן לא יהיה בליבו עליהם, רק יחפשו למצוא בהם איזה מעט טוב, ועל ידי זה יוכל להשיבם בתשובה.

וזוה "דובר שלום" שהיה מדבר עמם דברי שלום ונחת, וגם התוכחה שלו עליהם, היה בדברי שלום ונחת, ולא בדרך כעס וקפידות חס ושלום, והעיקר להתפלל להשם יתברך עליהם שיזכו לתשובה שלימה^ג, כאשר מצינו ברבי מאיר שבעאי רחמי על הנהו בריוני והדרו בתשובה.

קדשו של רש"י ז"ל יש לפרש כן, כי רבה נשתכר ובה לגדלות המוחין מאד על ידי השכרות של פורים, כאשר בעזרת השם יתברך כתבתי לך הרמז "בשמים ראש מר דרור" בשמים הוא לשון בסומי - הוא שכרות. "ראש" הרצון, שבא לגדלות המוחין ונעשה ראש, אימתי בפורים, שרמז 'מר דרור' על מרדכי כמובא בגמרא^א, מרדכי מן התורה מנין, מר דרור, ותרגומו מרי דכיא. ור' זירא לא רצה להשתכר כי הרחיק עצמו תמיד מן השחוק לגמרי, כמבואר במסכת נדה (דף כג.) עד כאן הביאו ר' ירמיה לר' זירא לידי גחוך ולא גחיק, ופירש רש"י ז"ל, בכל תחבולות הללו עסק ר' ירמיה להביא ר' זירא לידי שחוק, ולא שחק, דאסור לאדם שימלא פיו שחוק, ור' זירא מחמיר טפי עכ"ל יעיי"ש.

וביין דרבה בא לידי מוחין דגדלות על ידי השתיה של פורים, וכשמו רבה מרמז על גדלות דקדושה כנ"ל, ור' זירא היה בקטנות כביכול, כי ירא להשתכר ולבוא לידי שחוק, ושם ר' זירא מורה על זעירא, ומשום הכי היה נתבטל לגמרי כנגד רבה עד שכמעט נתבטל במציאות, ודימה זאת לשחיטה, כי גם לאחר שחיטה הבעל חי מפרכס, והרי הוא כחי, רק זוטר חיותיה כמובן, וגם הכא כן היה, כי רבה האיר עליו באור הגדול שלו, עד כי ר' זירא נתבטל לגמרי נגדו, עד שכמעט נגווע, עד שבצעא עליו רחמי ואחיה כנ"ל.

יהי רצון שנזכה לקיים כל המצות של פורים הקדוש כרצונו יתברך שמו

ג. חולין קלט: ט. פרק י, ג. ע. בראשית לו, ד. פ. אמר המעתיק: מענין להתפלל על פושעים שיחזרו בתשובה עיין בזה הקדוש וירא (דף קה) וזה לשונו הקדוש: אמר רבי מצוה לו לאדם להתפלל על רשעים כדי שיחזרו למוטב ולא ינסו לגיהנם דכתיב ואני בחלותם לבושי שק וגו'. ואמר רבי אסור לו לאדם להתפלל על רשעים שיסתלקו מן העולם שאלמלא סלקו הקדוש ברוך הוא לתרח מן העולם כשהיה עובד עבודה זרה לא בא אברהם אבינו לעולם ושבטי ישראל לא היו, והמלך דוד ומלך המשיח והתורה לא נתנה וכל אותם הצדיקים והחסידים והנביאים לא היו בעולם יעיי"ש.

ובזה יש לומר מה שלכאורה תמוה על זה שהנס של פורים היה דוקא על ידי מרדכי, הלא היה אז אנשי כנסת הגדולה ובתוכם הנביאים אחרונים, ובתוך עולי הגולה מבבל לארץ נמנה מרדכי אחר ד' ואחר ה' אנשים^צ, הרי שהקודמים לו היו גדולים במעלה ממנו כביכול, ואמאי נעשה הנס דוקא על ידי מרדכי, אך יש לומר, יען, כי אותו הדור לא היו נוהגין כשורה שהתחוו לצלם ונהנו מסעודתו של אותו רשע ונשאו נשים נכריות רחמנא ליצלן, לא היו ראויין לנס, ובפרט לנס גדול כזה, שמובא בליקוטי תפילות תנינא סימן ל"ז "אשר נס זה של פורים גדול מכל הניסים שעשית עמנו מעולם" וכו', יעיי"ש. אך מחמת שמרדכי הצדיק אחז במידה זאת לדון כל אדם לכף זכות, ואפילו רשע גמור היה מחפש למצוא בו איזה מעט טוב ועל ידי זה היה יכול להחזירו בתשובה, ועל ידי זה נעשה הנס הגדול של פורים על ידו, יען שהוא היה דן את אותו הדור גם כן לכף זכות, ומצא בהם טוב, ועל ידי זה החזירם בתשובה, כמאמר חכמינו ז"ל גדולה הסרת טבעת וכו', החזירתן למוטב כנ"ל.

וזה יש לומר "דורש טוב לעמו", הרצון, שדרש וחיפש למצוא בהם איזה מעט טוב, "ודובר שלום" שהיה מדבר עמם שלום ונחת, "לכל זרעו" שהחזיק אותם באהבה כמו זרעו.

ובזה יש לומר מה שאמרו חכמינו ז"ל במסכת חולין (דף קל"ט), מרדכי מן התורה מנין, שנאמר מר דרוו, ותרגומו מרי דכיא, יעיי"ש בפירושו רש"י ז"ל מר דרוו וקרי ליה ראש לבשמים, לצדיקים ואנשי

כנסת הגדולה עכ"ל יעיי"ש, ולכאורה קשה, הלא מרדכי נמנה לאחר ד' ולאחר ה' אנשים בספר עזרא, ואיך קאמר כאן ראש לאנשי כנסת הגדולה, אך להנ"ל מיושב, כי אף שהקודמים לפניו היו גדולים יותר במעלה עד שמרדכי נמנה אחריהם, עם כל זה באותו מעלה שהנס היה נעשה דייקא על ידי מרדכי, היינו המעלה שאחז מרדכי הצדיק לדון את כל אדם לכף זכות אף לרשע גמור, לחפש ולמצוא גם בהרשע גמור איזה מעט טוב, ועל ידי זה יוכל להחזירו בתשובה, כמו שהיה באמת הנס כנ"ל, ובזו המעלה היה מרדכי הצדיק ראש לכל הבשמים לצדיקים לאנשי כנסת הגדולה ז"ל כנ"ל.

גם יש לומר, דמשום הכי, נרמז מרדכי הצדיק בבשם הנקרא 'מר דרוו', כי הובא ברמב"ן ז"ל^ק דעות המפרשים והרמב"ם ז"ל מכללם שהוא הנקרא, 'מוסק' והוא דם היוצא מחיה טמאה שנתייבש הדם ונותן ריח טוב יעיי"ש. הרי שאף מחיה טמאה יוצא בושם שנעשה גם ממנו שמן המשחה שהוא קודש, כמידתו של מרדכי הצדיק שחיפש ודרש איזה מעט טוב גם ברשע גמור בחינת חיה טמאה, עד שנתן בו ריח טוב והחזירו בתשובה, כמו שמובא בדברי רבינו בהתורה 'תקעו - תוכחה' על הכתוב נרדי נתן ריחו, ולא כתיב עזב רק נתן, בבחינת התוכחה של משה שהוכיח את ישראל על מעשה העגל שעל ידי תוכחתו נתן בהם ריח טוב וכו', יעיי"ש.

גם אסתר יש לומר שהיתה תמיד מלמדת זכות על ישראל, אף על הפחותים, על פי דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן

צ. נחמיה ז, ז ק. שמות ל, כג ר. ליקוטי תנינא סימן ח

ע"ד "שושנה בגימטריא אסתר" יעיי"ש. ושם שושנה הוא לימוד זכות על ישראל, דכתיב בשיר השירים (פרק ב, ב), כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. ופירש רש"י ז"ל, שמנקבין אותה, ותמיד היא עומדת בנויה ואדמימותה, כן רעיתי בין הבנות מפתות אותה לרדוף אחריהם, לזנות כמותם אחרי עבודה זרה, והיא עומדת באמונתה יעיי"ש. הרי כי שושנה היא מורה על לימוד זכות כנ"ל, ואפילו מי שאינו עומד חס ושלוש באמונתו, יכולין לדונו לכף זכות מחמת החוחים, היינו, הבנות הם העכור"ם, המנקבים ורודפים את ישראל עד שקשה לעמוד בתקפו. גם מצינו בסליחות דערב ראש השנה, אנו אומרין לחפש זכות "כנויים קרואים שושנה" הרי שגם שושנה הוא מורה על לימוד זכות. ושושנה גימטריא אסתר"ר שהיא למדה גם כן תמיד זכות אף על הדור שהיה אז, ומשום הכי נעשה הנס הגדול על ידי מרדכי ואסתר דייקא כנ"ל. (קע)

הנה הדבר נפלא ונורא מאד לאשר שמצינו בדברי חכמינו ז"ל במסכת מגילה (דף ג:) שלחה אסתר לחכמים קבועני לדורות, שלחו לה קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות, ופירש רש"י ז"ל שיאמרו האומות שאנו שמחים להזכיר מפלתן, שלחה להם כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס יעיי"ש.

ועתה זה יותר משני אלפים שנים, ואנו מחזיקים את ימי הפורים בשמחה גדולה, גם הנערים מכים בקול גדול את המן ימח שמו, ואין מי ממלכי עכור"ם פוצה פה לגזור חס ושלוש גזירה לבטל חס

ושלוש את ימי הפורים, אף מנהג בעלמא כגון להכות את המן וכיוצא אין שום גזירה חס ושלוש לבטל, אף שמצינו כמה וכמה ממלכות שגזרו גזירות לבטל חס ושלוש מצות מיוחדות, כגון היונים הרשעים שגזרו על חדש, שבת, מילה, גם מצינו שהיתה גזירה שלא לתקוע שופר בראש השנה"ש, גם מצינו שהיתה גזירה שלא לקרות בתורה בשבת, ובשביל זה תיקנו החכמים אז לקרות בנביאים עשרים ואחד פסוקים כנגד ז' גברי, ולברך ברכת הפטרה כידוע"ל. ועל קריאת המגילה ועל כל פרטיה ודקדוקיה לא גזרו כלל מאז שהיה הנס עד עתה, אף שרואין שאנו שמחין במפלתן, והדבר הזה היא פליאה נשגבה.

אך יש לומר על פי דברי מוהרנ"ת ז"ל בליקוטי הלכות, מביא בשם כתבי האריז"ל עוצם מעלת פורים שבשום יום טוב ואפילו בשבת לא נמצא תוקף הארה נפלאה כמו בפורים, והוא בחינת הארת מרדכי המתגלה עכשיו בהתגלות גדולה שאין נמצא בשום זמן, (יעיי"ש בהלכות פורים הלכה ה' סעיף קטן יח). ולזה יש לומר דמשום הכי אין כח ביד שום אומה ולשון לשלוט על ימי הפורים לבטל חס ושלוש.

ובזה יש לומר מה שמובא במסכת מגילה (דף ט:) דיליף ר' יוסף דאסתר ברוח הקודש נאמרה מהכא וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים, ופירש רש"י ז"ל מנא ידע את העתיד, ר' נחמן בר יצחק אמר הכא וזכרם לא יסוף מזרעם יעיי"ש, ויש להבין מה בא ר' נחמן בר יצחק להוסיף עוד חידוש הלא הוא חד קרא וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך

היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם' יעיי"ש בתוספות.

אך יש לומר דלכאורה קשה דאמאי הוצרך הקרא לכתוב כפל לשון 'וימי הפורים האלה לא יעברו וכו', וזכרם לא יסוף' וכו', אך יש לומר כי 'וזכרם' קאי על המנהג שמכים הנערים את המן ימח שמו, ויש לומר שהוא לקיים זכור את אשר עשה לך עמלק וכו', תמחה את זכר עמלק, וזה 'וזכרם לא יסוף מזרעם', היינו מצות זכור של עמלק לאבדו ולעקרו, כי אף שאין אנו יכולין למחות את עמלק בפועל ממש עד בא יבא משיח צדקינו במהרה בימינו אמן, עם כל זה אנו עושיין רמז בכל כחנו, היינו בשעה שנזכר שם המן שהוא עמלק, הנערים מכים בקול גדול, שהוא זכר למחייתו, וזה וזכרם לא יסוף מזרעם, מזרעם דייקא, היינו הנערים והילדים שגם זה לא יסוף, אף שהוא מנהג ואינו מעכב את הקריאה, עם כל זה לא יסוף מזרעם, וזאת הוא רבותא יותר שנאמרה ברוח הקודש שידעו ברוח הקודש גבוה וכו', שגם מנהג בעלמא של פורים הקדוש לא יסוף. (קע)

זכורני ששמעתי מפי אבי מורי ז"ל, כי 'אדר' ראשי תיבות ר'אש ד'ברך א'מת^א ע"כ. ויש לפרש על פי דברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן י' "ולבוא לשמחה הוא על ידי מה שמוצא בעצמו איזה נקודה טובה וכו', ועל כל פנים יש לו לשמוח במה שזכה להיות מזרע ישראל שלא עשני גוי" וכו', יעיי"ש. ואיתא במסכת קידושין (דף לא.) רבא אמר מהכא וכו', אלא מסוף דבריך ניכר שראש דברך אמת. הרצון, על

פי המובא [שם] לעיל בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא אנכי ולא יהיה לך, אמרו אומות העולם לכבוד עצמו הוא דורש, כיון שאמר כבוד את אביך ואת אימך וכו', ניכר שראש דברך אמת יעיי"ש, ולפי זה יש לפרש משנכנס אדר מרבין בשמחה, והשמחה תהיה מתיבת 'אדר'. הרצון, ר'אש ד'ברך א'מת, היינו אנכי ולא יהיה לך וכו', היינו שמחת ישראל שלא עשני גוי. (קצט)

יש לפרש "קיימו למעלה מה שקבלו למטה", על פי דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ס', וזה לשונו: "ודע שיש שבילי התורה שיש בהם התבוננות גדול מאד שאי אפשר לבוא להתבוננות כי אם על ידי עשירות וכו', כמו שבפשטי אורייתא אם אין קמח אין תורה וצריך שיהיה לו על כל פנים פרנסה" וכו' יעיי"ש.

נמצא שלכל אדם אף למי שלומד רק פשטי אורייתא על כל פנים מגיע לו פרנסה, ובפרט בימי הפורים אשר קבלו ישראל אז התורה מאהבה כמובא בשבת (דף פח.) בודאי מגיע לכל ישראל שפע פרנסה, כי אם אין קמח אין תורה כנ"ל, ונוכל לומר שמגיע לכל ישראל שפע כפולה, יען כי קבלו התורה מאהבה, וגדול מעלת העושה מאהבה יותר מעושה מיראה, שזה תלוי לאלף דור וזה תלוי לאלפיים כמובא בסוטה ל"א. מובא בדברי רבינו בליקוטי קמא סימן נ"ח יעיי"ש.

ובזה יש לומר שקיימו למעלה להשפיע לישראל שפע טובה כפי מה שקבלו למטה התורה מאהבה, שעל ידי זה מגיע להם שפע כפולה כנ"ל. ומיושב בזה קושיית

א. השמטות לשיחות הר"ן בסוף סיפורי מעשיות דפוס ראשון, ראה גם בניהו בן יהוידע ביצה טו, יערות דבש ח"ב דרוש ט ב. מגילה ז.

שער

פורים

אפרים

תפז

התוספות ז"ל שהקשו על זה הדרש, הא מבואר במסכת שבת שאמר רבא הדר קבלוהו בימי אחשוורוש, דכתיב קיימו וקבלו קיימו מה שקבלו כבר, והאיך דרשו במסכת מגילה הך דרשא קיימו למעלה וכו', אך להנ"ל מיושב דשני הדרשות עולין בקנה אחד, ולשון קיימו משמע שקיימו למעלה וכו'.

נא לשוב ולשמוח מאד בשמחת פורים, כי גדול הוא מאד מאד כמבואר בספרים הקדושים. (קצט)

הנה בסוף ספר ליקוטי מוהר"ן ז"ל מובא: אמר מי שבקי היטב בתורותיו הכתובות בספריו הקדושים ראוי לו למצוא כל שיחות העולם בתוך תורתו הקדושה וכו', יעיי"ש.¹

ויש לומר מה שאומרים העולם בדרך הלצה 'כל השנה שיכור ובפורים אין ניכטערין',² כי ידוע בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן כ"ו "צריך להרחיק משכרות ולדקדק שלא לשתות יותר מיכלתו וכו' כי מעט השתיה לפי הצורך היא טובה להרחיב דעתו וכו', ודע כי הדעת מלובש בחסדים, וכששותה במידה כראוי לפי ערכו אזי נתרחב דעתו ונתרומם מוחו, ואזי נגדלים החסדים וכו', אבל השותה יותר מדאי ומשתכר, אזי אדרבה, מתגברין תוקף הגבורות דסטרא אחרא וכו', ועל כן משה נקרא מחק"ק שהוא בגימטריא רמ"ח שמזכיר רמ"ח מצות" וכו', יעיי"ש.

והנה איתא במסכת מגילה (דף ז:) אמר רבא חייב אינש לבסומי בפוריא

עד דלא ידע וכו', ומובא בשם רבינו ז"ל³ שהשתיה בפורים הוא תיקון לפגם הברית. **ויש** לומר, כי מי ששומר עצמו בכל ימות השנה משתיה יתירה שלא לבוא לידי פגם הברית כמאמר רבינו ז"ל, אזי זוכה לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו', וזוכה לתיקון הברית כנ"ל, אבל מי ששותה ומשתכר כל השנה, אינו זוכה לשתות בפורים, רק בפורים הוא 'אין ניכטערין'.⁴

ויש לומר על פי דברי רבינו ז"ל הנ"ל, מחמת כי בפורים נתגלה אור גדול מאוד מה שאין בנמצא כל ימות השנה, כמובא בליקוטי הלכות הלכות פורים בשם כתיבי האר"י ז"ל, כי מרדכי היה אור גדול ונורא מאד יעיי"ש. ואיתא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ס' "כי מרדכי הוא בחינת ורב חסד, כי הם במספר השווה" יעיי"ש, ומשום הכי נתגלה בפורים ורב חסד, על כן המצוה בפורים לשתות יותר, כי אז הדעת גדול מאד, והחסדים גדולים מאד, ונתרומם המוח ביותר על ידי השתיה.

אך צריך להיות 'עד דלא ידע', וכדברי היד אפרים ז"ל שמפרש עד דלא ידע ולא עד בכלל, שעיקר החיוב של השתיה הוא שיהיה שרוי בשמחה ויתן תודות והלל לה' על הנס מתוך הרחבת הלב, ולכן אין לו להשתכר יותר מדאי שיתבלבל דעתו ולא יכיר בתוקף הנס וכו', יעיי"ש.

ויש לומר דהנה ידוע כי תכלית הידיעה שלא נדע, ולפי זה דחייב לבסומי בפוריא עד שיהיה שרוי בשמחה ויתרומם מוחו שידע תוקף הנס של פורים של ברוך מרדכי וארור המן, עד תכלית הידיעה שלא

ג. שיחות הר"ן שיחה רד ד. כל השנה שיכור ובפורים מפוכח ה. שיח שרפי קודש חלק ה, נ
ו. שפוי ז. הלכה ה, יח

נדע, הרצון, שלא נוכל לדעת עד היכן תוקף הנס של ארור המן וברוך מרדכי.

ויעיי"ש בט"ז^ח שמפרש דצריך האדם לתת שבח לו יתברך על טובה כפולה שעשה עמנו, האחת היא פורעניות שהביא על המן, ואילו לא נתברך מרדכי אלא היה ניצול עם כל ישראל דיינו, אלא שבירכו למרדכי בגדולה מאד ובטובה יתירה וכו', יעיי"ש.

ובאמת איתא בליקוטי תפילות^ט שהנס של פורים הוא גדול יותר מכל הניסים, וכן מובא בליקוטי הלכות^י יעיי"ש, ועל ידי הבסומי יבוא לאור גדול להתרומם מוחו, ולחסד גדול, כי הדעת מלובש בחסדים כדברי רבינו ז"ל, ועל ידי זה יזכור להכיר תוקף הנס, עד שיזכה לידע שאי אפשר לידע עד היכן תוקף הנס הלז, וזה עד שלא ידע כלל.

גם יש לומר "לבסומי עד דלא ידע", הרצון, שלא יבוא לתוקף גבורות דסטרא אחרא הבא על ידי שכרות כנ"ל, כי המן הוא מסטרא דגבורות דסטרא אחרא כידוע, והשתיה של פורים הוא בקדושה כל כך עד שבא לדעת גדול מאד הוא הארת מרדכי שהוא גדול מאד, והוא מלובש בחסד גדול מאד, על ידי הארת מרדכי שהוא בחינת רב חסד, עד שגם תוקף הגבורות נמתק לחסד וכולו חסד. וזה "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", כי הכל נמתק לחסדים כנ"ל.

וזה מה שמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ל"ג בשם האר"י ז"ל, עד

דלא ידע בין וכו', היינו שימשיך שפע להקליפות כדי חיונו ולא יותר, יעיי"ש. ויש לפרש בדרך הלצה, כי 'לוט' נוטריקון ל'חיים טובים ולשלום, כי היה רגיל בשתיה בכל השנה ושתה לחיים, והשיבו לו לחיים טובים ולשלום, וסופו מוכיח שבחר לו לישב בככר הירדן כי כלה משקה^ב, גם היה שיכור כל כך עד שזינה עם בנותיו רחמנא ליצלן.

ולפי זה יש לפרש מה שהיתה מריבה בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט, גם כן על ידי השתיה, כי מסתמא גם רועי מקנה לוט היו רגילים בשתיה כרבים לוט, כי הם השיבו לו לחיים טובים ולשלום, ואיתא במשלי קפיטל כ"ג למי מדנים וכו', למאחרים על היין וכו', ועל ידי זה באו לידי מריבה עם רועי מקנה אברם, כי הם שמרו עצמם משתיה בכל השנה שלא יבואו לידי שכרות הנ"ל.

וזה שאמר אברהם אבינו ללוט^ל הפרד נא מעלי אם השמאל ואימינה אם הימין ואשמאילה^ה, ואיתא במדרש^מ שכוונת אברהם אבינו היה שלוט יהיה תמיד בשמאל והוא יהיה תמיד בימין, ולכאורה קשה, הלא מפשט הכתוב נראה שנתן אברהם ללוט ברירה באיזה מקום שיבחר יעיי"ש במדרש רבה. אך יש לומר על פי הנ"ל כי הפרד נ"א מעלי ראשי תיבות 'המן', לרמז כי גם בפורים שחייב לבסומי, גם כן יהיו נפרדים, 'אם השמאל' הרצון, אם תשתה גם בפורים ליתן כח להקליפות שנקראו בשם שמאל כידוע, כי אתה בודאי לא תוכל לכוון לתת להקליפות כדי חיונו

ח. בסימן תרצה ט. חלק ב תפילה לו י. הלכות תשעה באב ותעניות הלכה ד, כ. ועוד כ. אמר המעתיק: 'כי כולה משקה', שהיה לוט שיכור גדול. יש להביא ראיה לזה מהזוהר הקדוש פרשת וירא (דף קט) וזה לשונו הקדוש: אף סדום מה כתיב ביה כי כלה משקה, כל עדונין דעלמא הוי בה. ל. בראשית יג, ט מ. בראשית רבה מא, ו

בשמחה תמיד, ובפרט לעבדו יתברך שמו
בשמחה ובטוב לבב מרב כל. (ה)

הנה שמעתי שזכית לקיים מאמר חז"ל
מגילה (דף ז:): אמר רבא חייב אינש
לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו', בפשיטות
ותמימות, אשרי חלקך. כי באמת מובא
בשולחן ערוך או"ח סימן תרצ"ה: חייב
אינש לבסומי בפוריא עד שלא ידע וכו',
אך הרמ"א ז"ל מביא, ויש אומרים דאין
צריך להשתכר כל כך, אלא ישתה יותר
מלימודו וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין
ארור המן וכו', ואחד המרבה ואחד
הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים יעיי"ש,
הרי דהמחבר מביא בסתם דחייב. גם
מלישנא דרמ"א ז"ל משמע דאין צריך
להשתכר כל כך לפי דעת היש אומרים,
אבל בודאי מי שרוצה לעשות כדברי הכל,
אינו בכלל חס ושלום כל המשנה ידו על
התחתונה, רק אדרבה יכול לומר אני רוצה
לצאת לדעת הכל, שגם היש אומרים אינם
אוסרים להשתכר כל כך, רק אומרים דאין
צורך, אבל לא איסורא חס ושלום.

גם יש לומר רמז בתהלים, לשני הדעות
שמובא בשולחן ערוך^פ בנידון
השכרות של פורים, שדעת המחבר כפשוטו
עד דלא ידע, ודעת הג"ה, שישתה יותר
מהרגלו וישן, ועל ידי זה לא ידע, והוא
דעת יש אומרים שמביא הרמ"א ז"ל. כי
כתיב^ע "יעלזו חסידים בכבוד ירננו על
משכבותם", יעלזו חסידים ב'כבוד ירננו
ראשי תיבות 'חייב', הרצון, כי החסידים
הרוצים לקיים את מאמר רבא חייב אינש
לבסומי בפוריא וכו', ורוצים לקיים אותו

ולא יותר, 'ואימינה', היינו אני אזכה לשתות
בדרך ימין, היינו ליתן להקליפות כדי חיונו
לבד ולא יותר, וזה נקרא בשם 'ימין', כי
זה הוא הכרח, ונקרא בשם ימין כמובא.
'ואם הימין' היינו שלא תזכה לשתות
בפורים, רק תהיה בפורים 'אין ניכטערין'^ג
כשיחת העולם, כי יהיה נדמה לך שזה
ימין, שאינך רוצה ליתן חיות להקליפות,
'ואשמאילה' אז אני אשתה ליתן כח
להקליפות כדי חיונו לבד ולא יותר, אף
שנראה לך שהוא שמאל מחמת שנותן
חיות להקליפות וזהו אשמאילה לפי דעתך,
אבל באמת הוא ימין, כי זאת הוא הכרח
ליתן כדי חיותם בצמצום ולא יותר.

נמצא כי לוט יהיה גם בפורים בדרך
שמאל, ואברהם הוא תמיד בימין,
כי הוא היה במידת החסד וזכה לשתות
כראוי, שהיה הדעת מלוכב בחסדים, כדברי
רבינו ז"ל הנ"ל בסימן כ"ו בליקוטי תנינא
הנ"ל.

ויש לומר עוד כי ימין הוא חסד כידוע,
ולוט שתה כל כך עד שבא לתוקף
הגבורות דסטרא אחרא שזה בחינת שמאל
כידוע, אם כן הוא תמיד בשמאל, ואם לא
ישתה בפורים רק יהיה 'אין ניכטערין', וזה
'ואם הימין' היינו שלא ישתה בפורים כנ"ל,
וזה נקרא 'ימין' בדבר זה, שלא יבוא לתוקף
הגבורות כנ"ל, וזה נקרא בשם ימין, אבל
באמת גם כן שמאל, כי בפורים חייב
לבסומי וכו', ואברהם היה תמיד בימין
הוא חסד כנ"ל.

יהי רצון שנוזכה לקיים כל המצות של
פורים כרצונו יתברך שמו, ולהיות

ג. שפוי ס. או"ח סימן תרצ"ה ע. תהלים קמט, ה

חייב, ולהיות בכבוד, כי יראים פן יהיו לבוז על ידי השכרות, הם מקיימים זאת על משכבותם, דהיינו שישנים כנ"ל. אבל החסידים שהם מבזים עצמם ורוצים לקיים מצות ה' כדברי רבינו ז"ל כנ"ל, בהם נתקיים "רוממות אל בגרונם" (המשך פסוק הנ"ל), 'בגרונם' רמז על שכרות, כמובא במסכת סוכה (דף מט:). אמר רב פפא שמע מינה כי שבע אינש חמרא מגרוניה שבע יעיי"ש, הרי כי בגרונם מרמז על שביעה ועל שכרות. "וחרב פיפיות בידם", רמז על שמירת הברית, כדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ב' (סעיף קטן ב) "וזה הכלי זיין צריך לקבל על ידי בחינת יוסף היינו שמירת הברית וכו', ויוסף ששמר את הברית נטל את הבכורה פי שנים וכו', והיא בחינת וחרב פיפיות בידם בחינת ב' פיות בחינת פי שנים" וכו', יעיי"ש. הרי כי השני דעות מרומזים בקרא הנ"ל, כי הללו והללו הם דברי אלקים חיים.

והנה איתא בליקוטי תנינא סימן ה' 'תקעו - אמונה' (סעיף קטן טו) "כי באמת צריכין דייקא לסלק את המוח, כי צריכין להשליך כל החכמות ולעבוד את ה' בפשיטות, כי צריך שיהיה מעשיו מרובין מחכמתו, ולא המדרש עיקר אלא המעשה וכו', וצריך אפילו להתנהג ולעשות דברים שנראה כמשוגע בשביל עבודת השם, בבחינת באהבתה תשגה תמיד, שבשביל אהבת ה' צריכין להתגלגל בכל מיני רפש וטיט בשביל עבודת ה' וכו', ולא דוקא מצוה ממש, אלא כל דבר שיש בו רצון השי"ת נקרא מצוה, כי יש תרי"ג מצות, ואלו התרי"ג מצות יש להם ענפים רבים, ואזי כשאהבתו חזקה כל כך להשם יתברך וכו', אזי טובה להמוחין, כי אזי זוכה

להשיג אפילו מה שהוא למעלה מהמוחין, מה שגם משה בחייו לא השיג, היינו בחינת צדיק ורע לו, רשע וטוב לו" וכו', יעיי"ש הייטב.

והנה באמת המצות של פורים היינו קריאת המגילה, ומצות משלוח, ומתנות לאביונים, ומשתה ושמחה, הכתובים במגילת אסתר, אנו יכולין להבין גם בדרך הפשוט מה טיבם, מלבד הסודות הנפלאים והנוראים שיש בהם, אבל בהך דבר שאמר רבא חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו', זאת אינו מובן כלל בפשוט, הלא אדרבה, מובא בדברי חז"ל גודל האיסור להשתכר, ובפרט בדברי רבינו ז"ל שהזהיר מאד להרחיק עצמו מאד שלא יבוא לשכרות, ואנו רואין מנהג חסידי ברסלב שבכל השנה הם רחוקים משתיית משקין המשכרים אפילו בשמחת תורה, רק בפורים יש שיחה בשם רבינו ז"ל כי השתיה בו הוא תיקון לפגם הברית, אם כן בודאי האיש אשר הולך בעבודת ה' בפשיטות ותמימות אפילו להיות נראה כמשוגע, אך לעשות רצונו יתברך באמונה שלימה ורוצה לקיים דברי חכמינו ז"ל חייב אינש לבסומא בפוריא עד דלא ידע וכו', כדעת הכל להתגלגל אפילו ברפש וטיט בשעה שיהיה שיכור בפורים, כדי לעשות רצונו יתברך בפשיטות, בודאי מה טוב לו, וזוכה להשיג אפילו מה שהוא למעלה מהמוחין, כי משה בחייו היינו כשהמוח בשלימות ואינו נסתלק, כי הסתלקות המוחין בחינת שינה זה בחינת הסתלקות משה.

ויש לומר בזה לפרש 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', הרצון, כי ארור המן הוא רשע ורע לו, וברוך מרדכי הוא צדיק וטוב לו, וביניהם היינו צדיק

ורע לו ורשע וטוב לו, וזאת אינו מוכן, אבל כשמקיים המאמר חז"ל חייב אינש לבסומי בפוריא בפשיטות, ואינו חושש לכבוד עצמו שיהיה אחר כך מבוזה, רק רוצה לעשות נחת רוח להשי"ת, שאמר ונעשה רצונו בפשיטות ובאמונה, וזכה לתכלית הידיעה בדבר הנ"ל מה שבין ארור המן ובין ברוך מרדכי, היינו מפני מה יש רשע וטוב לו וצדיק ורע לו, שנראה חס ושלום בחינת עוות המשפט, וזוכה לתכלית הידיעה בזה, כי תכלית הידיעה היא שלא נדע כנודע.

ומה שאומרים קצת חכמים שזה מה שמוכא בגמרא אחר דינא דרבא שאמר חייב אינש לבסומי בפוריא, המעשה שרבה ור' זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום קם רבה ושחטיה לרבי זירא, מזה נראה שאין להשתכר^פ, יש לומר שמזאת המעשה לא נדחה דברי רבא גם בפשיטות, כי יש לומר שזה היה מכוון מאת השם יתברך, כי רבה לא רצה לילך לארץ ישראל כדאיתא במסכת כתובות (דף ק"א:) שלחו ליה אחוהי לרבה יודע היה יעקב שצדיק גמור היה וכו', יש לך רב ומנו ר' יוחנן וכו', ופירש רש"י ז"ל שם רבה בר נחמני בפומבדיתא היה, והיה לו אחים בארץ ישראל, ושלחו אגרת זו כדי שיעלה אצלם יעיי"ש. והנה ידוע כי ר' זירא עלה לארץ ישראל, כי אישתמיט עצמו מרבי יוחנן שאמר: כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה, ואפשר שגם רבה היה סובר כדעת רבי יוחנן, ובשביל זה לא עלה לארץ ישראל.

והנה מצינו במסכת נדרים (דף כ"ב:) עולא במיסקי לארעא דישראל איתלוו ליה

תרי בני חוזאי בהדיה, קם חד ושחטיה לחבירו וכו', קא תמה ר' יוחנן מכדי כתיב ונתן ה' לך לב רגז וכו', בבבל כתיב, אמר ליה ההוא שעתא לא עברינן ירדנא יעיי"ש. ומשום הכי יש לומר דזאת המעשה היה מכוון מאת השם יתברך להראות לר' זירא הלב רגז שיש בבבל, כדי שיהיה לו כיסופין וגעגועים לארץ ישראל גם לרבה להיות לו רצון לארץ ישראל.

אך רבה לא קיבל מהמעשה הזאת לעלות לארץ ישראל לעבור בעשה לפי שיטתו, ובעי רחמי ואחיה לר' זירא, ורבי זירא עלה לארץ ישראל, אבל בסתמא קם דינא דרבא גם בפשיטות, ושומר מצוה לא ידע דבר רע.

ובזה יש לפרש מה שמוכא במסכת חולין (דף ק"ט:) משה מן התורה מנין, בשגם הוא בשר. המן מן התורה מנין, המן העץ. אסתר מן התורה מנין, שנאמר ואנכי הסתר אסתיר. מרדכי מן התורה מנין, דכתיב מר דרור ומתרגמין מרי דכיא יעיי"ש. ולכאורה תמוה מה רמזו חז"ל בזה, הן אמת כי בודאי יש כאן סודות נפלאות ונוראות.

אך יש לומר בדרך רמז על פי הנ"ל כי שם משה הוא בחינת מוח ודעת כללי כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן ה', והנה מצינו בפרקי אבות תקופות וגימטריאות פרפראות לחכמה, הרי כי וגימטריאות אינן עצם החכמה, רק כמו פרפראות לחכמה.

ובזה יש לפרש שרמזו חכמינו ז"ל כי בפורים על ידי השכרות שציוו חז"ל מסלקין את המוח שהוא בחינת משה, ונשאר בחינת גימטריא. וזה בשג"ם

פ. אמר המעתיק: בסיעתא דשמיא אפשר לומר גם לאידך גיסא, כי רואין שגם לשנה הבאה רצה רבה לחזור על זה עוד פעם ונמנעו רק בגלל שר' זירא אמר אין סומכין על הנס רואין מזה שכן מצוה להשתכר.

בגימטריא מש"ה כפירוש רש"י ז"ל שם. וזה שהובא בגמרא שם כל אלו השמות יחד, משה מן התורה, המן מן התורה, אסתר מן התורה, מרדכי מן התורה, שזה בחינת פורים, ורמזו בזה על מצות השכרות לסלק את המוח ולעבדו יתברך שמו בפשיטות ותמימות כנ"ל בחינת גימטריא.

גם יש לומר מה שמובא שם מקודם השאלה, מצא קן בראשו של אדם מהו, יש לומר שגם כן יש שייכות לזה, לרמז שעל ידי מצות השכרות בפורים זוכין לראש על פי דברי חז"ל^צ שנקרא תירוש, זכה נעשה לו ראש, לא זכה נעשה לו רש, והשתיה של פורים אף שמסלקין את המוח, עם כל זה נעשה לו ראש, שזוכה למה שזוכה, כיון שעושה רצונו יתברך שמו, לקיים דברי חז"ל בפשיטות ותמימות כנ"ל. גם זוכה ל'קן' יש לומר כי 'קן' רמז לחירות דכתיב^פ ודרור קן לה, הרצון, לחירות של פורים כדברי רבינו ז"ל^ר כי פורים הוא דרך לפסח.

גם יש לומר, בשמים ראש^ש, רמז על "בסומי בפורי", כי "בשמים" בחינת בסומי כמובן, "ראש" רמז שבפורים על ידי השתיה נעשה ראש, כי בשמים ראש הוא רמז למרדכי, על פי התרגום הנ"ל. (רא)

יש לומר מה דאיתא במגילה (דף ט:) רב אשי הוי יתיב קמיה דרב כהנא נגה ולא אתו רבנן ופירש רש"י איחר היום ולא באו התלמידים לבית המדרש, אמר ליה מה טעמא לא אתו רבנן, דילמא טרידא בסעודת פורים, אמר ליה ולא היה אפשר למיכליה באורתא, אמר ליה לא שמיע ליה

למר הא דאמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, אמר ליה אמר רבא הכי, אמר ליה אין תנא מיניה ארבעין זימנין וכו', יעיי"ש. ויש להבין אמאי אמר ליה אמר רבא הכי, מה קמתמה על זה, הלא מקודם אמר ליה מימרא דרבא והיה לו לסמוך עליו שודאי אמר רבא כן.

אך יש לומר שהיה קשה לו על דברי רבא שאמר חייב אינש לבסומי בפורי עד דלא ידע וכו', אמאי צריכין להשתכר כל כך, היכן נמצא זאת במגילת אסתר, על כן סבר כי דעת רבא שיוצאין בסעודת פורים בלילה, ומסתמא ירצו רבים לאכול סעודת פורים בלילה, שאז בני אדם מצוין בבתיהם, ורבנן גם כן לא טרידי אז בגירסא כמו ביום, ואיתא במסכת שבת (דף י.) שבליילה שכיחא שכרות, ואם כן במה יהיה ניכר שכרות של פורים, הלא בכל לילה יש שכרות, ובמה יודע איפא מצות משה ושמחה של פורים, לזה אמר רבא חייב אינש לבסומי בפורי, עד דלא ידע וכו', ובזה יהיה ניכר שמחת פורים שבכל לילה יש שכרות מעט, ובפורים השכרות ביותר עד דלא ידע וכו', ולזה אמר שהיה להם לאכול באורתא, וכיון שאמר לו הא דאמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, היה קמתמה אמר רבא הכי, כיון שאמר חייב אינש לבסומי בפורי עד דלא ידע וכו', עד שאמר לו אין אז קיבל ממנו, ושני המימרות הם אמת ויציב וכו', ומה שאמר רבא חייב אינש לבסומי וכו' עד דלא ידע, אף שלא נדע מהיכן נפקא ליה זאת, עם כל זה דבריו אמת וצדק ויש בהם רזין וסודות נפלאים. (רא)

בסייעתא^ת דשמיא שבת (דף פח.) ויתישבו בתחתית ההר מלמד שכפה הקדוש ברוך עליהם את ההר כגיגית. א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבא לאורייתא, אמר רבא אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב קיימו וקבלו קיימו מה שקבלו כבר. ויש לדקדק על הלשון אמר רבא אף על פי כן הדר קבלוה, דהלשון 'אמר רבא' משמע דלא בא לחלוק על ר' אחא בר יעקב דאמר מכאן מודעא רבא לאורייתא, דמשמע דגם עתה יש טענת מודעא. ולכאורה מתפרש מילתא דרבא דבא לומר דהדור קבלוה בימי אחשוורוש מאהבה וליכא טענת אונס. אך יש לומר דגם לרבא איכא טענת אונס, דיש לדקדק על הלשון קיימו מה שקבלו כבר, מה לו להזכיר מה שקבלו כבר, אך יש לומר דהם קבלו מאהבה מחמת שקיבלו כבר מתוך כפיה ואונס, לכן קבלו עתה מאהבה, ולולי שקיבלו כבר מתוך כפיה ואונס, גם עתה לא קימו, לכן שפיר יש גם עתה טענת מודעא.

ולפי זה מיושב שפיר קושיית התוספות ז"ל, מה שהקשו על הא דאמר

שמואל דמוכח דאסתר ברוח הקודש נאמרה דכתיב קיימו וקבלו קיימו למעלה מה שקיבלו למטה, והקשו הא איצטריך קרא קיימו וקבלו קיימו מה קבלו כבר, אך להנ"ל מיושב, כיון דאנו מפרשין קיימו מה שקבלו כבר, הרצון, מחמת שקיבלו כבר מאונס, לזאת קבלו עתה מרצונם הטוב. ומהיכן ידעו זאת, דילמא קיבלו עתה מרצון אף לולי הכפיה הראשונה, מוכח מכאן דאסתר ברוח הקודש נאמרה, ונתגלה להן מחשבות בני ישראל. נמצא דסוף סוף מוכח דאסתר ברוח הקודש נאמרה לכל הפירושים שאנו מפרשין הקרא קיימו וקבלו כנ"ל. עד כאן למורי ורבי שליט"א.

וגם מיושב נמי לפי זה מה דאמר רבינא שם: היינו דאמרו אינשי טבא חדי פילפלא חריפתא ממלי צנא דקרי, לכאורה תמוה מה פילפלא חריפתא איכא בזה, אך להנ"ל מיושב כיון דאיכא למידרש מהך קרא דקיימו וקבלו מה שקבלו כבר אז, סוף סוף מוכח מזה דברוח הקודש נאמרה כנ"ל, ויש כאן פילפלא חריפתא. (ריז)

ת. אמר המעתיק: אפשר זה מתלמידו ר' הלל שרשם מה ששמע מפי קדשו ולא ברור די צרכו, אף על פי כן רשמתי והמבין יבין.

שיח שרפי קודש

אָדָר וּפּוּרִים

תקח

צָרִיכִים אָנוּ לְהִיּוֹת עוֹסְקִים כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ מוֹהַרְנ"ת זְכָר צְדִיק וְקָדוֹשׁ לְבָרְכָהּ, שֶׁתִּכְפֶּה אַחַר חֲנֻכָּה הִיא עוֹסֵק בְּעֵנֵן פּוּרִים, כִּי לְפִי דְבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל^א עָתָה [בְּפּוּרִים] הוּא הַתְּחִלָּה מְכַל הַתְּחִלוֹת:
[נתיב צדיק, מכתב מערב ראש חודש אדר ב תרמ"ג]

תקט

'אָדָר' - רָאשֵׁי תְבוֹת "ר' אש ד' בְּרַךְ אֶמֶת" (תהלים קיט קס)^ב; וְהִיא בְּזֶה הַמִּשְׁךָ, אֵךְ לֹא זָכִינוּ לְקַבְּלוֹ:

[השמטות לליקוטי מוהר"ן]^ג

א. ליקוטי תנינא סימן ע"ד.

ב. מובא ב'ליקוטי הלכות' דיינים ג' אות י"ט; [וכתב רמז זה גם רבי יהונתן אייבשיץ ב'יערות דבש' חלק ב' דרוש ט', עיין שם; וראה עוד 'בן יהודע' ביצה סוף דף ט' ע"ב].

ג. שנדפסו על ידי מוהרנ"ת בסוף ספר 'סיפורי מעשיות' דפו"ר, אוסטרהא תקע"ה. [נמצא כיום בחיי מוהר"ך' הוצאת משך הנחל עמוד שע"ז].

תקי

מוהרנ"ת אָמַר: "אז מען בעט דרייסיג טאג 'הצילני מקלפת המן עמלק', קען מען זעהן מרדכי הצדיק בשעת קריאת המגלה" - "אם מבקשים ומתפללים שלשים יום קדם פורים 'הצילני מקלפת המן עמלק', אפשר לזכות לראות את מרדכי הצדיק בשעת קריאת המגלה":

תקיא

ספר מוהרנ"ת: "פעם אחת בערב פורים בתענית אסתר צעקתי להשם

ד. בביאור עניין קליפת 'המן עמלק' ודרכי ההתגברות עליה, ראה ליקוטי קמא סימן י' אות י', ושם סימן נ"ו אות ה'; 'ליקוטי הלכות' ציצית ז' אות י', תפילין ו' אות כ"ו, נפילת אפיים ד' אות ד', ברכת הפירות ה' אות ד', ברכת הריח ד' אותיות ד' ו' כ"ה כ"ז, ברכות הראיה וברכות פרטיות ד' אות י"ב, תפילת המנחה ז' אותיות ט"ז י"ט, עירובי תחומין ד' אות כ"א, תענית ד' אות כ"ג, פורים א' אותיות ג' ז' ד', שם הלכה ב', שם הלכה ה' אות ה', שחיטה ד' אות ז', בהמה וחיה טהורה ד' אות ג', בשר בחלב ה' אות י"ז, עבודת אלילים ג' אות י"ד, חוקות הגויים ב' אות ה', גביית חוב מהלקוחות ה' אותיות ח' ט', מתנה ג' אות ה', אבידה ומציאה ב' אות ג', פריקה וטעינה ד' אות ל"ח, נחלות ד' אותיות י"ד ט"ו, שוכר ג' אות י"ג, יבום ג' אותיות י"ז י"ט; 'ליקוטי תפילות' חלק ב' תפילה י"ד. [וראה עוד ב'מדבר קדמות' להחיד"א מערכת פ' אות י"א: "פורים' גימטריא 'המן עמלק' עם הכולל, ולכן נקרא פורים, לבטלם וכו"']

ה. אין ידוע אם היתה כוונתו שיזכה לראותו ממש, או שיזכה לקדושתו; ועל כל פנים יזהר מדמיונות, וד"ל. גם צריך לדעת שזהו קיטרוג גדול לעשות פעולה כזו או בשאר ענייני עבודת ה' לניסיון, לראות אם אכן יראה וכו' [מלבד מעשר כספים וכמובא], וראה להלן בערך 'רבי דוד מלעלוב' שלא קירבו רבו הרב רבי אלימלך מליז'ענסק עד שאמר שאינו חפץ בשום השגות. (רל"י); וראה ב'ליקוטי הלכות' תפילין ו' אות כ"ז: "זה בחינת מקרא מגילה שהוא בחינת הארת פני מרדכי ואסתר, כי הם דברי אמת שלהם, כמו שכתוב (אסתר ט ל) 'דברי שלום ואמת', כי כשקורין את המגילה ומפרסמין תוקף הנס שנעשה על ידי מרדכי ואסתר על ידי מעשיהם והנהגותיהם, שנהגו אז בחכמה נפלאה ובצדקות נורא ובקדושה גדולה, בזה מראין ומאירין אור פניהם הקדושים שהוא גנוז בתוך המגילה הקדושה שהוא ספר שלהם הקדוש, על כן על ידי זה מאיר עלינו הארת פניהם הקדושים שעל ידי זה היה תוקף הנס".

יְתַבְרַךְ: 'הַצִּילֵנִי מִקְּלַפַּת הַמֶּן עִמָּלֶק!', וְדוֹמָה הִיָּה עָלַי הַדְּבָר כְּאִלוֹ הַמֶּן עִמָּלֶק' עוֹמֵד עָלַי לְהַכּוֹתֵנִי בְּמוֹט בְּרֹזֶל" - "מֵיט אֲדָרָאנָג":

תְּקִיב

פְּעַם לְפָנַי תְּפִלַּת הַמְּנַחָה שֶׁל 'תְּעַנִּית אֶסְתֵּר' נִכְנָס רַבֵּי נַחְמָן טוֹלְטְשִׁינְעֵר לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמַגְלֵת אֶסְתֵּר שְׁלוֹ בִּידוֹ, וְהִיָּה שְׂמַח מְאֹד בְּשִׂמְחַת הַפּוּרִים הַקְּרֻבָּה וּבָאָה ('עַר אִיז גְּעוֹנֵעַן פּוּרִים/דִּיג'). כְּשֶׁרָאָהּוּ מוֹהֲרַנְ"ת לֹא מָצָא הַדְּבָר חֵן בְּעֵינָיו, וְאָמַר לוֹ בְּתַנוּעַת הַתְּעוֹרְרוֹת וְהַשְׁתּוֹקְקוֹת: "אֵט גֵּיט מְעַן דָּאָךְ בְּאֵלֶּד זְאָגֵן 'פִּי בְּצָרָה גְּדוּלָּה אֲנַחְנוּ!' - "הִנֵּה הוֹלְכִים אָנוּ תַּכְּף לֹאמַר (בְּתַפְּלַת 'עֲנִינוּ' שְׂבַמְנַחָה) 'פִּי בְּצָרָה גְּדוּלָּה אֲנַחְנוּ!' - (וּכְאוּמַר: עֲדִין אֵין זֶה פּוּרִים כְּעַתָּה, וְאִם כֵּן לְשִׂמְחָה מַה זֶה עוֹשָׂה?)":

תְּקִיג

בְּפּוּרִים מְצוּהָ לְקַיֵּם אֶת מֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (מַגִּילָה ז'): שְׂחִיב אָדָם לְבִסּוּמֵי וְכוּ' - כְּפִשׁוּטוֹ, כֵּן שְׂמֵעֵתִי מֵאֲבֵי הַרִינֵי כְּפָרַת מִשְׁכְּבוֹ בְּשֵׁם אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ ז"ל וּבְשֵׁם שְׂאָר צְדִיקֵי אֲמַת', שְׁלֹא כְּדַעַת הַמְּפָרְשִׁים בְּזָה בְּעֵנִין אַחֵר:

[כּוֹכְבֵי אוֹר, שֶׁשׁוֹן וּשְׂמַחָה בַּהֲעֵרָה ב']

1. וּנְפִסַּק ב'שׁוֹלַחַן עֵרוֹךְ' אוֹרַח חַיִּים סִימֹן תְּרַצ"ה סֵעִיף ב'; רָאָה בּמִכְתָּב רַבֵּי נַתָּן ב"ר יְהוּדָה מִיּוֹם ה' וִיקְרָא תְּרַמ"א: "מִכְתָּבְךָ קִיבַלְתִּי לִנְכוּן עִם הַיִּין שְׂרָף' עַל מִשְׁלוֹחַ מְנוֹת וְכוּ', ה' יִתְבָּרַךְ יִזְכֶּה אוֹתְךָ שֶׁתְּהִיָּה שְׁלִיחַ טוֹב לְשִׂמְחָה אוֹתִי עִם הַיִּין שְׂרָף' שֶׁלְךָ בְּפּוּרִים הַקְּדוּשׁ, וְיִהְיֶה נִמְשָׁךְ עֲלֵינוּ יִרְאָה עֵילָאָה דְעֵילָאָה כְּפִי רַצוֹן רַבִּינוּ ז"ל וְתַלְמִידוֹ הַקְּדוּשׁ".

2. וְכַדְעַת הַמַּחְבֵּר ב'שׁוֹלַחַן עֵרוֹךְ' שֵׁם; וְרָאָה 'כֶּף הַחַיִּים' (סוֹפֵר) שֵׁם בְּס"ק ט"ז שֶׁכֵּן הִיא גַם דַּעַת הָאֲרִיז"ל, עֵינֵי שֵׁם.

תקיד

רַבֵּנוּ אָמַר עַל הַשְּׁתִיָּה בְּפוּרִים: "נֶאֱדָר בְּרֵאנָפֶן - אִיזוּ נֶאֱדָר תִּקּוּן הַבְּרִית"
 - "עוֹד יֵינן שְׂרָף" - הוּא עוֹד תִּקּוּן הַבְּרִית". בְּרוּסְיָה הָיוּ שׁוֹתִים
 יֵינן שְׂרָף, כִּי יֵינן לֹא הָיָה מְצוּי כָּל כָּף:

תקטו

מוֹהֲרֵנ"ת הָיָה שׁוֹתֵה בְּפוּרִים לְשִׁכְרָה וּמְקַיֵּם בְּפִשְׁטוּת אֶת צְוֵי חֻמְיָנוּ
 וְ"ל שְׂאָמְרוּ (מגילה ז:)" מִיֵּחִיב אֵינִישׁ לְבִסּוּמֵי בְּפוּרֵיָא עַד דְּלֹא
 יָדַע בֵּין אָרוּר הָמֵן לְבְרוּף מְרֻדְכֵי"ט:

תקטז

מוֹהֲרֵנ"ת אָמַר: "דִּי עֲבוּדָה פּוֹן פּוּרִים אִיזוּ מִיר אֶסְאָף שְׁוֹעֲרַעַר וְוִי דִּי
 עֲבוּדָה פּוֹן יוֹם כְּפוּר!" - "עֲבוּדַת יוֹם הַפוּרִים קָשָׁה עָלַי
 הֲרַבָּה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הָעֲבוּדָה בְּיוֹם הַכְּפוּרִים!".

כִּי בְּיוֹם הַכְּפוּרִים נִמְצְאוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כָּל הַיּוֹם וְעוֹסְקִים אַף בְּתַפְלוֹת
 וּבִבְקָשׁוֹת, וְלֹא אוֹכְלִים וְלֹא שׁוֹתִים, [וְהִיא בְּחִינַת 'יְדִיעָה', כִּי יוֹדְעִים
 וּמְבִינִים אֶת תּוֹעֵלַת הָעֲבוּדָה וְאֶת שִׁיכוּתָהּ לְעֲנִין הַהִתְקַרְבוֹת לַה'], מֵה
 שְׂאִין כֵּן בְּיוֹם הַפוּרִים, שְׂצָרִיף לְהַרְבּוֹת בְּשִׁכְרוּת, בְּשִׁמְחָה וּבְאֲכִילָה וְכוּ',
 וְצָרִיכִים אֲזוּ לְעַבֵּד אֶת ה' עַל יְדֵי בְּחִינַת 'עַד דְּלֹא יָדַע', [כְּלוֹמַר לְעַבְדוֹ
 יִתְבָּרַךְ בְּעֲבוּדוֹת אֲשֶׁר הִקְדִּישָׁה שְׁבִהֵן נְעֻלְמַת וְנִסְתָּרַת וְאִינְנָה נוֹדַעַת],
 וְהָרִי שְׂקָשָׁה הַדְּבָר יוֹתֵר וְיוֹתֵר:

ח. היינו שכל שירבה אז יותר בשתיה - הרי שיגיע לו יותר תיקון - "וואס מער בראנפן
 - איז מער תקון". (רל"י).

ט. וראה ב'ליקוטי תפילות' חלק ב' תפילה ל"ז: "ונזכה לקיים מצות השיכרות של פורים
 כאשר ציוונו חכמינו ז"ל, ותעזרנו ותשמרנו שלא יזיק לנו השתיה והשיכרות של פורים
 כלל, לא בגוף ולא בנפש".